

Oslo kommune
Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen

Vedleggshefte

Møte: Bydelsutvalget
Møtested: Bølerlia 2
Møtetid: mandag 03. november 2008 kl. 18.30
Sekretariat: 23 43 85 89

Saksnr	Sakstittel- Dokumentbeskrivelse	Dokumentnr
Sak 188 /08	Barnehager med utvidet åpningstid - vurdering av muligheter og behov	200400377-250
	- Nattåpen bhg	
Sak 191 /08	Rapport fra anmeldt tilsyn ved Manglerudhjemmet 23.04.2008	200800246-7
	- Rapport fra anmeldt tilsyn ved Manglerudhjemmet 23.04.2008	
	- SYE - Rapport fra anmeldt tilsyn, Manglerudhjemmet 23.04.2008	
Sak 192 /08	Rapport fra anmeldt tilsyn ved Abildsø bo- og rehabiliteringssenter 08.05.2008	200800259-3
	- Rapport fra anmeldt tilsyn ved ABR 08.05.2008	
Sak 193 /08	Rapport fra uanmeldt tilsyn ved Manglerudhjemmet 17.06.2008	200800246-20
	- Rapport fra møte i tilsynsutvalget, uanmeldt møte, Manglerudhjemmet, 17.06.2008	
	- SYE - Rapport fra uanmeldt tilsyn, Manglerudhjemmet 17.06.2008	
Sak 194 /08	Kompetanse på hørselshjelp i sykehjem	200800170-2
	- Høreluren, pilotprosjekt	
	- Kompetanse på hørselshjelp i sykehjem	
Sak 195 /08	Erfaringer med kulturbydelsatsingen	200400622-49
	- Kulturbydelsatsingen, historisk overblikk pr 15.10.2008	
	- Retningslinjer - bystyresak 503-2002	
	- Retningslinjer 2009 -reviderte	
Sak 197 /08	Høring - av handlingsprogram for universell utforming 2009 - 2012 til utvalg og råd	200600592-15
	- Handlingsplan	
	- Høring - av handlingsprogram for universell utforming 2009 -	

	2012	
Sak 198 /08	Varsel om oppstart av reguleringsplanarbeid. Sykkelrute E6-Enebakkveien. Gang- og sykkelveg ved Abildsø.	200800669-2
	- gang og sykkelvei	
	- Oppstart av reguleringsplanarbeid	
	- Oversiktskart m alternativer.pdf	

80/881

Tilgjengelighet i barnehagene - åpningstidspunkt og lukketidspunkt

Brukerundersøkelse kommunale barnehager 2008

	åpningstidspunkt	lukketidspunkt	mulighet for variert oppholdstid	totalt
Abildsø bhg	5,3	5,7	4,9	5,3
Bakkehavn	4,7	5,3	4,7	4,9
Bogerud Gård	5,8	5,6	5,2	5,5
Bogerudsletta	5,2	5,1	4,4	4,9
Bøler bhg	4,7	5,2	5,1	5
Bøler Sentrum	4,2	5	4,8	4,7
Eftasåsen	4,9	5,1	5,1	5
Fuglemyra	4,5	5	4,7	4,7
Goliaskogen	4,9	5,4	5,1	5,1
Haraløkka	5,4	5,7	4,7	5,3
Havnehagan	5,3	5,3	2	4,2
Holtet	5,8	5,8	5,5	5,7
Høynehall	4,9	5,3	4,5	4,9
Langerud	4,3	4,7	4,9	4,6
Lille Langerud	5,2	5,5	5	5,2
Manglerud	5,1	5,4	4,8	5,1
Myrvoll	5,2	5,5	5	5,2
Nøklevann	5	5,5	5	5,2
Oppsal Samf hus	4,7	5,1	4,5	4,8
Oppsaltunet	5,4	5,6	5,5	5,5
Lopperud	4,6	5,2	4,8	4,9
Rustad Gård	5,3	5,3	4,3	5
Rustad friluft	5,4	5,8	5,5	5,6
Rønningjordet	5,1	5,6	5,4	5,4
Solfridbakken	5	5,4	5,2	5,2
Storgården	5	5,5	5,4	5,3
Søndre Skøyen kapell	5,4	5	5	5,1
Tallberget	5,5	5,5	5,4	5,4
Treskeveien	5,3	5,5	4,2	5
Tveteråsen	5,5	5,6	5,5	5,6
Vassenga	5,3	5,4	5,1	5,3
Snitt kommunale bhg	5,1	5,4	5	5,2

B4 19/108
~~FR 90/08~~

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
- 5 MAI 2008	
200800246-6	UG
AVD.	AK 240.4
SAKSBEH.:	

BYDEL ØSTENSJØ

TILSYNSUTVALG II

RAPPORT FRA MØTE I TILSYNSUTVALGET ANMELDT MØTE

Institusjon: Manglerudhjemmet Møtedato: Onsdag 23.4.2008 Tid: kl. 17.30-19.00

Til stede fra tilsynsutvalget:

Knut Elgsaas, leder
Inger Haagaas
Edna Thomassen

Vara:

Liv Thorstensen
Ole Richenberg

Til stede fra institusjonen:

Institusjonssjef June Strøm
Oversykepleier Torild Vogt

1. Orientering

Institusjonssjef June Strøm ga en kort orientering om Manglerudhjemmet siden to av vararepresentantene var til stede for første gang på et møte i tilsynsutvalget.

1. Gjennomgang av rapport fra 16.10.07

a. Kvalitetsrevisjon

Utvalget ba Sykehjemsetaten i sin rapport opplyse om det blir gjennomført kvalitetsrevisjon i 2008.

Sykehjemsetaten svarte i brev av 4.12.07:

" Sykehjemsetaten er kjent med at det skal foretas årlige kvalitetsrevisjoner ved de kommunale sykehjemmene. Dette er et arbeid som er i gang, og som vil fortsette videre inn i 2008."

Manglerudhjemmet hadde pr. 23.4.08 ikke mottatt beskjed om kvalitetsrevisjon i 2008.

Merknad:

Bystyret vedtok 11.2.2004 at det skulle gjennomføres årlige kvalitetsrevisjoner av alle sykehjem i Oslo, enten driften utføres av kommunen eller av private utførere. Det har til dags dato ikke blitt utført kvalitetsrevisjon på Manglerudhjemmet.

Utvalget ber Sykehjemsetaten opplyse om det blir gjennomført kvalitetsrevisjon av Manglerudhjemmet i 2008.

b. Musikterapi

Sykehjemmet hadde foreslått en aktivtør i 100% -stilling i budsjettet for 2008. Det ble dessverre ikke midler til en aktivtør i 2008.

c. Vedlikehold av kjøkken

Sykehjemmet hadde foreslått vedlikehold og oppussing av alle postkjøkken i budsjettet for 2008.

Institusjonssjefen opplyste at det var bevilget 600.000 til oppussing og utskifting av kjøkken i 2008.

Merknad:

Utvalget har i rapporter siden 2004 tatt opp vedlikeholdet av kjøkkenene og er glad for at det endelig blir en fornyelse.

d. Maling av vinduer i kontorbygget

Vinduene i kontorfløyen skal males i år.

e. Fjordtur

Avd. lederen Målfrid Andresen orienterte 16.10.7 om en tur på fjorden som sykehjemmet hadde hatt sommeren 2007. Dessverre kunne ingen av rullestolbrukerne bli med på turen. De eneste rampene i indre Oslofjord som kunne brukes for å trille rullestoler om bord i båten befant seg i Drøbak og i Sandvika. Men dermed kunne ikke TT-kortene brukes for transporten av rullestolbrukerne siden Drøbak og Sandvika er utenfor bygrensen.

Utvalget ba Sykehjemsetaten undersøke om det var mulig å finne en løsning som gjorde det mulig for rullestolbrukere fra Manglerudhjemmet og andre sykehjem å få seg en fjordtur sommeren 2008.

Sykehjemsetaten svarte i brev av 4.12.07:

"Det er beklagelig at ikke rullestolbrukere fikk anledning til å være med på fjordtur i sommer. Aktivitetstilbudene for øvrig vil bli tilpasset denne gruppen."

Merknad:

Utvalget vil på ny be Sykehjemsetaten undersøke om ikke Oslo kommune har mulighet til å finne en løsning som gjør det mulig for rullestolbrukere fra Manglerudhjemmet og andre sykehjem å få seg en fjordtur sommeren 2008.

f. Besøk i dagsenteret

Dagscenterets lokaler brukes av Manglerudhjemmet om kvelden til sammenkomster og festlig lag.

Bydel Østensjø har ansvaret for driften av dagsenteret.

Utvalget har tidligere påpekt at gulvene i stuen bør slipes og lakkes. De er nå så slitt at de er stygge og uhygieniske.

Utvalget uttrykte i sin rapport av 16.10.07 et håp om at gulvene kunne bli slipt og lakket opp så snart som mulig.

Merknad:

Utvalget ber bydelsadministrasjonen opplyse om gulvene vil slipt og lakket i 2008 eller om det eventuelt kan bli lagt et slitesterkt gulvbelegg opp på det gamle gulvet.

2. Gjennomgang av rapport fra 19.12.07*a. Skyllerommet*

Utvalget har rapportert at skyllerommet ikke har vært i en tilfredsstillende forfatning.

Institusjonssjefen kunne på møtet 23.4.08 opplyse at det var avsatt 400.000 til utbedring av skyllerom.

3. Personalsituasjonen*a. Sykefraværet*

Det var et forholdsvis høyt fravær i januar p.g.a. virusinfeksjoner hos ansatte og pasienter.

b. Bemanningen

Det er nå blitt vanskeligere å få rekruttert sykepleiere, særlig til deltidsstillinger.

En sykepleier i 50% stilling ved Rustad bokollektiv har sluttet, og det har ikke kommet søkere til stillingen. En av sykepleierne ved Manglerudhjemmet er derfor beordret til tjeneste ved

Rustad bokollektiv. Det skaper en mer problemfylt arbeidssituasjon for de øvrige sykepleierne på hjemmet.

Det er også blitt vanskeligere å få ansatt kvalifiserte hjelpepleiere. To av de ansatte går i dag på hjelpepleierutdanning.

c. Kurs

Det er blitt gjennomført kurs for alle ansatte i terapeutisk mestring av vold. I kurset deltok 8 sykepleierstudenter og 12 ansatte i første omgang. Disse kursdeltakerne gjennomførte deretter kurs for sine kolleger.

4. Brannøvelse

Det er blitt gjennomført brannøvelse på hjemmet. Den gikk bra, og det kommer en tilbakemelding om gjennomføringen.

5. Endring i tilstand til nye pasienter

Institusjonssjefen opplyste at de siste 2-3 årene er nye pasienter stadig sykere ved inntak. Det er også flere psykisk syke nye pasienter.

Institusjonssjefen hadde ikke tall for utviklingen av gjennomsnittlig liggetid for pasienter med fast opphold på Manglerudhjemmet.

Merknad:

Utvalget ber om å få en oversikt over gjennomsnittlig liggetid i 2007 og (2006–2005) hvis mulig.

6. Klager eller mishagsytringer

Manglerudhjemmet har ikke mottatt mishagsytringer eller skriftlige klager siden siste anmeldte besøk 16.10.07.

7. Besøk i sansehagen

Utvalget besøkte sansehagen. Den er i god stand og er klar for vårens utplantinger.

8. Sanserom

Det er nå innredet et sanserom i 3.etg.

9. Regler og retningslinjer for tilsynsutvalg

Vararepresentantene fikk utlevert en mappe med regler og retningslinjer for tilsynsutvalg for institusjoner med bl.a. bystyrets vedtatt krav til sykehjem og statlige forskrifter.

Østensjø, 23.4.08

Knut Elgsaas(s)
Leder av utvalget

Inger Haagaas(s)

Edna Thomassen(s)

Oslo kommune
Sykehjemsetaten

Bydel Østensjø
Postboks 157 Manglerud
0612 OSLO

OSLO KOMMUNE	
L. ØSTENSJØ	
13 OKT 2008	
900800946:30	UG
AVD.	
SAKSBEH.:	

Deres ref:	Vår ref (saksnr):	Saksbeh:	Dato: 07.10.2008
	200800016-5	Inger-Lise Kjos, 23433064	Arkivkode: 204

VEDR. RAPPORT FRA ANMELDT TILSYN VED MANGLERUDHJEMMET 23.04.08

Sykehjemsetaten beklager sen tilbakemelding på rapporten om anmeldt tilsyn ved Manglerudhjemmet.

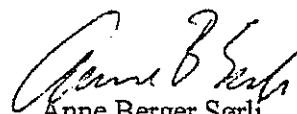
Sykehjemsetaten har følgende kommentarer til rapporten:

- I henhold til bystyrevedtak 272/03 har byrådet gitt Helse- og velferdsetaten i oppdrag å gjennomføre kvalitetsrevisjon ved alle byens sykehjem. De vil bli foretatt kvalitetsrevisjon av Helse- og velferdsetaten 20.10.08 ved Manglerudhjemmet.
- Manglerudhjemmet prioriterte ikke fjordtur i år. Sykehjemsetaten er enig med tilsynsutvalget at det burde være mulig for rullestolbruke og delta på en slik tur. Problemet hadde vært løst ved at båten hadde en rullestolrampe.
- Det foreligger ingen rapport på gjennomsnittlig liggetid på de enkelte sykehjemmene i Oslo kommune. Alle sykehjem i Oslo er i gang med Iplos registrering, Iplos er et registreringsprogram som kan si noe om den enkelte pasients funksjonsnivå.

For øvrig tas rapporten til orientering

Med hilsen

Bente Riis
konst. etatsdirektør

Anne Berger Sørli
områdedirektør II

Sykehjemsetaten

Postadresse:
Postboks 435, Sentrum
0103 Oslo

Besøksadresse: Telefon: 02 180
Nedre Slottsgt. 3 Telefaks: 23 43 30 09
E-post: postmottak@syk.oslo.kommune.no

Organisasjonsnr.
990 612 498

192/08
~~ER 91/08~~

OSLO KOMMUNE BYDEL ØSTENSJØ	
26 JUN 2008	
200800259-1	UG
AVD. P	AK 240.4
AKSBEH.	

BYDEL ØSTENSJØ

TILSYNSUTVALG I

RAPPORT FRA MØTE I TILSYNSUTVALGET – Anmeldt møte

Institusjon:	Møtedato:	Tid:
Abildsø Bo- og rehabiliteringssenter	Onsdag 8. mai	Kl. 13.00 – 15.00

Til stede fra tilsynsutvalget:	Til stede fra institusjonen:
Kari Paulsrud, leder	Institusjonsleder Rolf Gundersen
Elsa Halvorsen	
Dag Omholt	
Jan Teslie, varamedlem (invitert til oppstartmøtet)	

Etter et internt oppstartmøte for utvalgets medlemmer, hvorav de fleste er nyoppnevnt for oppdrag som dette, ble det foretatt tilsyn i form av samtale med institusjonssjef Rolf Gundersen.

a. Institusjonens omfang og oppgaver

Institusjonen omfatter en post med 32 beboere med ordinært langtidsopphold i 2. etasje. en post med 34 beboere for korttidsopphold med vurdering og rehabilitering i 3. etasje. Postene ledes av hver sin avdelingssykepleier. Begge postene er delt inn i fire små enheter. Hver enhet har eget oppholdsrom/spisestue. Alle rom har eget bad med toalett og dusj. De fleste rom er enerom. Langtidspasienter kan ta med seg private gjenstander og egne møbler

Institusjonen er samtidig et undervisningssykehjem, som innebærer et formalisert samarbeid mellom et sykehjem, en høgskole, et universitetssykehus og et universitet. Dette innebærer at personalet jobber med:

- å arrangere kurs og seminarer som hever sykehjemspersonalets kompetanse
- å initierer fagutviklings- og forskningsprosjekter rettet mot eldres behov og tjenester
- å utvikle gode læringsmiljøer for studenter, elever og ansatte
- å løfte omsorgsarbeidets faglige prestisje.

Dette innebærer at hverdagen for personalet er noe ulik ordinære sykehjem.

b. Aktivisering av pasientene

På begge postene er det egne aktivitetere som legges opp til forskjellige aktiviteter, i samarbeid med en rekke frivillige organisasjoner. Pasienter som får TT-kort av bydelen kan selv bruke disse ved utflukter. Det arrangeres regelmessige hyggekvelder med ulik servering. I 2007 ble det arrangert en kulturuke som ble meget populær og dette skal gjentas i år.

c. Kvalitetsplan for den enkelte pasient

I henhold til retningslinjer for sykehjem skal det fastsettes en kvalitetsplan for hver pasient. Dette gjennomføres konsekvent i henhold til et fastlagt skjema. Planen revurderes minst hvert halvår.

For pasienter ved rehabiliteringsavdelingen har sykehjemmet en fast mal for gjennomføring av en målsamtale med den enkelte pasient om plan for rehabiliteringsoppholdet. Der er bl.a. utreisedato understreket for å få pasienten i tenke i utreise og hjemmefunksjon allerede fra starten av.

d. Bemanning

Bemanningen er faglig god, spesielt på bakgrunn av undervisnings- og forskningsoppgavene. Men p.g.a. budsjetttrimmen er bemanningen snau, spesielt i helgene. For ufaglærte tilsatte har sykehjemmet til generell bruk i etaten laget en lommepratler med over 300 ord som både er hyppig brukte fagord og interne uttrykk.

Sykehjemmet har nå lege på heltid, hvorav 70 % av arbeidstiden går med til pasientene og 30% med oppgaver innen forskning.

e. Oppslag om tilsynsutvalget

Det er satt opp oppslag på de vanlige steder ved heisen om hvem som er med i det nye tilsynsutvalget og hvordan de kan kontaktes.

f. Besøk i avdelingene

Det ble ikke foretatt besøk i avdelingene da det ikke var varslet.

Oslo, 8. mai 2008

Kari Paulsrud

Elsa Halvorsen

Dag Omholt

Oslo kommune
Sykehjemsetaten
Administrasjonen

Bydel Østensjø
Boks 157 Manglerud
Ryensvingen 1
0612 OSLO

OSLO KOMMUNE	
13 OKT 2008	
200800246-29	
AVD. SAKSBEH.:	AK 240.4

Dato: 08.10.2008

Deres ref:	Vår ref (saksnr):	Saksbeh:	Arkivkode:
	200800688-3	Ann-Lisbeth Rasmussen, 23 43 30 10 ann.lisbeth.rasmussen@syk.oslo.kommun e.no	204

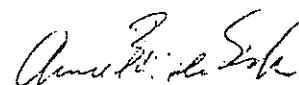
**ABILDSØ BO- OG REHABILITERINGSSENTER- RAPPORT FRA ANMELDT
TILSYN 08.05.2008**

Sykehjemsetaten har mottatt rapport fra anmeldt tilsyn på Abildsø bo- og rehabiliteringssenter 08.05.2008. Sykehjemsetaten beklager sen tilbakemelding på rapporten.

Tilsynsutvalget gjennomførte tilsynet i form av samtale med institusjonssjef. Det ble ikke foretatt besøk i avdelingen. Rapporten inneholdt ingen kommentarer til driften av institusjonen. Rapporten tas til orientering.

Med hilsen

Bente Riis
konst. etatsdirektør

Anne Berger Sørli
Områdedirektør

Kopi til: Abildsø Bo- og rehabiliteringssenter

Sykehjemsetaten

Postadresse:
Postboks 435, Sentrum
0103 Oslo

Besøksadresse: Nedre Slottsgt. 3
E-post: postmottak@syk.oslo.kommune.no

Telefon: 02 180
Telefaks: 23 43 30 09

Organisasjonsnr.
990 612 498

193/08
~~ER 92/08~~

OSLO KOMMUNE BYDEL ØSTENSJØ 30 JUN 2008	
S.NR. 200800246-108	
AVD. SAKSBEH. K	AK 240,4

BYDEL ØSTENSJØ

TILSYNSUTVALG II

RAPPORT FRA MØTE I TILSYNSUTVALGET UANMELDT MØTE

Institusjon: Manglerudhjemmet **Møtedato:** Tirsdag 17.6.2008 **Tid:** kl. 17.30-19.00

Til stede fra tilsynsutvalget:

Knut Elgsaas, leder

Edna Thomassen

Vara:

Liv Thorstensen

Forfall:

Inger Haagaas

Til stede fra institusjonen:

Ansvarlig leder 5.etg. Astrid Birkeli

1. Samtale med Astrid Birkeli

Astrid Birkeli var ansvarlig leder i 5. etg. på kveldsskiftet. Hun er hjelpepleier og har arbeidet på Manglerudhjemmet i 16 år.

a. Beboere

Det er 14 beboere i 5. etg. Alle er demente og alle har permanent opphold. Det er flere med alderspsykiatriske problemer. Den eldste er 92 år, den yngste 72 år. Gjennomsnittet er 80-82 år.

Det er ulike årsaker til demens hos beboerne. Mange har Alzheimer. Det er en slagpasient. Birkeli hadde inntrykk av at det hadde blitt et økende antall beboere med alkoholrelatert demens de senere årene.

Mange av beboerne som kom til 5. etg. hadde blitt betegnet som senil demente med vanskelig adferd før de fikk plass på Manglerudhjemmet. Birkeli syntes det var gledelig at de fleste roet seg når de hadde vært på hjemmet noen uker.

Beboerne er stort sett svært hjelpetrengende. Fem beboere er rullestolbrukere. 6-7 beboere trenger hjelp til å spise. 2-3 greier på-og avkledning med tilrettelegging, resten trenger hjelp. Alle trenger hjelp til vask og tannpuss.

Kvalitetsplanene for alle beboere er ajourførte.

b. Personalet

På kveldsskiftet denne kvelden arbeidet Birkeli og 2 hjelpepleiere. Disse hadde arbeidet på hjemmet i flere år.

Birkeli opplyste at de hadde fått kurs og trening i å takle vold fra beboerne. Birkeli hadde selv ikke opplevd vold, men fortalte at voldsepisoder forekom.

Hun mente det var viktig å kunne lære seg å lese kroppsspråket til beboerne. Da var det lettere å unngå voldsepisoder.

Merknad:

Utvalget har i en tidligere rapport fortalt hvordan et erfarent team av ansatte taklet en begynnende uro i en avdeling. Det er åpenbart viktig i en avdeling for demente å sikre seg at man beholder ansatte med god og lang erfaring. Stabil bemanning er viktig da demente pasienter er trives best med kjente ansikter og kjente situasjoner.

c. Aktiviteter

Fire av beboerne hadde samme dag vært på besøk på Cathinka Guldbergs sykehjem på en konsert med kjente artister. De var meget slitne når de kom hjem.

Birkeli understreket at selv godt fungerende demente hadde en begrenset kapasitet til å delta i ulike aktiviteter.

Gjennomsnittsalderen hadde økt blant beboerne. De eldre orket ikke lenger så mye aktivitet som de kunne tidligere.

Bare for ett år siden deltok 8-9 beboere i 5. et. på Bingo. Nå kunne knapt 2 beboere delta. Sansehagen var blitt et viktig tilbud for beboerne. Så sant været var bra, ble den brukt. En ansatt kan ta med seg 2 beboere ut i hagen.

En frivillig kommer hver tirsdag til avdelingen og leser høyt for beboerne.

Ellers kunne Birkeli fortelle at det var en masse sang i avdelingen.

Merknad:

Det er et behov for innsats fra frivillige til ulike aktiviteter, særlig etter at forslag om aktivitet ikke fikk plass på budsjettet for 2008. I en avdeling med demente er det viktig at det er et stabilt "korps" med frivillige. Den ordinære bemanningen er så knapp at det er begrenset mulighet for ansatte å ta med seg beboere til eksterne aktiviteter.

Utvalget vil reise spørsmål om hva som gjøres for å engasjere flere frivillige til arbeid med ulike aktiviteter på Manglerudhjemmet.

d. Mat og vekt

Birkeli ville skryte av maten. Brødmaten var tilpasset den enkelte beboer med pålegg som vedkommende likte.

Middagen var det enkelte ganger klagd på.

Det er vektmåling en gang i måneden. Alle beboere holder vekten.

Drikkeliste innføres for den enkelte beboer etter behov.

En gang i måneden brukes drikkelister for alle beboere som et kontrolltiltak.

e. Legetjenesten

Legen besøkte avdelingen hver tirsdag. Birkeli var godt fornøyd med legetjenesten.

f. Vask av privatteøy

Avdelingen har vask av alt privatteøy beboerne brukere. Det brukes mye tid på dette.

Sengetøy og arbeidsteøy vaskes i vaskeriet i kjelleren.

Merknad:

Utvalget besøkte vaskerommet. Der er det ikke skille mellom rent og urent.

Utvalget ber om å få opplyst om når dette vil bli rettet opp.

Utvalget vil også reise spørsmål om det ikke ville være mer hensiktsmessig om ansatte på vaskeriet vasket privatteøy. Det ville frigjøre tid for pleiepersonellet for deres primæroppgaver.

2. Befaring i avdelingen

a. Beboerne

Det var stille og rolig på avdelingen mens utvalget var der. De fleste var samlet i den ene stuen. Birkeli opplyste at det alltid er en ansatt sammen med beboerne på stuen.

b. Persiennner

Birkeli fortalte at det hadde vært svært varmt i beboerrommene under den siste varmeperioden. Det mangler persiennner på de fleste rommene.

Det ble innkjøpt persienner for noen år siden, men de fleste gikk i stykker.

Merknad:

Utvalget ber om å få opplyst om det foreligger planer for å bedre skjerming mot solen i beboerrommene, for eksempel utvendige persienner.

c. Sandblåste vinduer

Vinduene virker ikke helt rene. Birkeli opplyste at det skyldtes at da man sandblåste fasaden på Manglerudhjemmet, dekket man ikke til vinduene. Dette førte til at vinduene til dels også ble sandblåst.

Merknad:

Utvalget håper man dekker til vinduene når man neste gang sandblåser fasaden.

d. Separat inngang til stuen mot vest/nord

Birkeli ønsket en separat inngang til stuen fra gangen. Det ville gjøre stuen lettere tilgjengelig.

Merknad:

Utvalget vil spørre om dette er bygningsteknisk mulig, og om når dette kan gjøres.

Østensjø, 17.6.2008

Knut Elgsaas(s)
Leder av utvalget

Edna Thomassen(s)

Liv Thorstensen(s)

Oslo kommune
Sykehjemsetaten
Administrasjonen

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
13 OKT 2008	
2008000216-26	UG
AVD. SAKSBEH.:	AK 240.4

Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen

Deres ref: Vår ref (saksnr): Saksbeh: Dato: 08.10.2008
200800016-14 Ann-Lisbeth Rasmussen, 23 43 30 10 Arkivkode:
ann.lisbeth.rasmussen@syk.oslo.kommune.no 204

MANGLERUDHJEMMET- RAPPORT FRA UANMELDT TILSYN 17.06.2008

Sykehjemsetaten har mottatt rapport fra uanmeldt tilsyn på Manglerudhjemmet 17.06.2008. Sykehjemsetaten beklager sen tilbakemelding på rapporten.

Rapporten tas til orientering med følgende kommentarer:
Manglerudhjemmet har en stabil grunnbemanning. For å kunne dekke vakter i helgene har sykehjemmet inngått arbeidsavtaler med studenter. Det vil dermed være noe turnover på denne gruppen etter hvert som studier avsluttes. For å beholde ansatte har Manglerudhjemmet vektlagt kompetanseutvikling og veiledning av ansatte til å takle beboergruppen.

Sykehjemsetaten gjennomfører for tiden "Frivillighetsprosjekt" der det blir vurdert ulike metoder for å få frivillige inn i sykehjem.

Sykehjemsetaten arbeider med bemanningsnormene i de kommunalt drevne sykehjemmene i Oslo med tanke på å gi beboere et likeverdig tilbud, uavhengig av hvilket sykehjem de bor på. Arbeidet er meget omfattende og tidkrevende og Sykehjemsetatens målsetting er å ha dette klart innen utgangen av 2008.

Manglerudhjemmet fikk i 2008 budsjetterte midler til vedlikehold av skyllerom og vaskerom på avdelingene. Til nå er oppgradering av postkjøkkene blitt prioritert. Dersom vedlikehold av skyllerom ikke blir gjennomført i 2008, vil budsjetterte midler bli søkt overført til 2009. Samtidig har Manglerudhjemmet startet et arbeid med vask av privattøy i vaskeriet. Dette gjelder privattøy til 28 beboere. Kapasitet på vaskeriet og tidsbruk vil fortløpende bli vurdert.

Sykehjemsetaten overtok ansvaret for de kommunalt drevne sykehjem med et stort etterslep av vedlikehold. Det er tidligere investert i innvendige persienner til alle beboerrom, men dette har vist seg ikke å være optimalt. Manglerudhjemmet har søkt om midler til montering av utvendige persienner på hele sykehjemmet. Montering av utvendige persienner ved Manglerudhjemmet er ikke prioritert i 2008.

Sykehjemsetaten

Postadresse:
Postboks 435, Sentrum
0103 Oslo

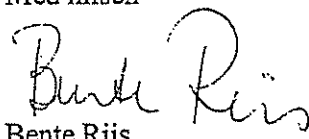
Besøksadresse:
Nedre Slottsgt. 3
E-post: postmottak@syk.oslo.kommune.no

Telefon: 02 180
Telefaks: 23 43 30 09

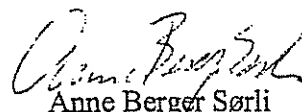
Organisasjonsnr.
990 612 498

Tilsynsutvalget har etterspurt om det er byggeteknisk mulig å lage en separat inngang til stuen fra gangen. Løsningen er foreløpig ikke anbefalt av administrasjonen ved Manglerudhjemmet.

Med hilsen

Bente Riis
konst. etatsdirektør

Anne Berger Sørli
Områdedirektør

Kopi til: Manglerudhjemmet v/institusjonssjef

Utgitt av Oslo Fylkeslag av Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) 30. årgang --stiftet 1917

Adresse: Inkognitogt.12, 0258 Oslo - tlf 22 55 73 58 - o-fylkeslag@c2i.net

Sekretariatets åpningstider: man - tors 1100 - 1400

I redaksjonen: Grethe Hejer, Gunnar Lindholm, Dan Erik Løvås, Ole Vidar Skinnerlien

Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte og redigere innsendte bidrag.

Deadline Høreluren 1 - 2008 er 15. november 2007

Lederens hjørne Så er nok en sommer til ende, og uansett hvordan du synes den har vært for ditt eget vedkommende, så er det på samme måte med vinteren: Det er først og fremst hvordan vi tar det, som avgjør hvordan vi har det. Og vi i Oslos hørselslag gjør vårt for at du skal gå en engasjerende tid i møte, slik du vil se av tilbudene til deg i dette nummer av Høreluren. Bruk dem! For oss tillitsvalgte er det mye å ta fatt i denne sesongen, hvor organisasjonssaken nok er den viktigste. Vi gjennomdrøfter grundig den innstillingen som forelå fra et utvalg den 9. 11. 06 for å avdekke konsekvensene og forberede nødvendige tiltak. Målet er i løpet av året å ha klart et supplement til innstillingen, som så behandles på årsmøtene, forhåpentligvis med enighet om en enda bedre organisasjonsmodell til beste for våre medlemmer.

Gunnar Lindholm

Pilotprosjektet "Hørselshjelp på alle sykehjem i Oslo" Fra 1. januar 2007 ble ansvaret for driften av de kommunale sykehjemmene i Oslo overført til den nyopprettede Sykehjemsetaten. Denne etaten skal sørge for bedre drift av sykehjemskapasiteten og for et mer brukertilpasset tilbud til beboerne. Oslo Fylkeslag av HLF har i flere år vært kjent med at hørselshjelp (stell og bruk av høreapparater) på sykehjem ikke har fungert godt nok. Formålet med vårt ettårige pilot-prosjekt på Akersleva sykehjem har vært å synliggjøre mangelfull hørselshjelp og skape gode modeller for fremtidig hørselshjelparbeid. Alt for mange høreapparater er dessverre havnet i skuffene på grunn av manglende kompetanse. Den 11. juni 2007 ble vi invitert til Sykehjemsetaten av avdelingssjef Liv Rugås. Hun har ansvaret for kvalitet, utvikling og kompetanse på syke-hjemmene. Hørselshjelperne Brita Birkeland, Borghild Bergseth, Magnus Halvorsen og Dan E. Løvås deltok på dette møtet. Liv Rugås ville gjerne vite mer om vårt arbeid og hvilke forslag vi hadde til problemløsninger. Vårt forslag går ut på at det blir opprettet 3 kommunale årsverkstillinger med personer som har kompetanse på hørselshjelp og som skal ambülere på samtlige sykehjem i Oslo.

Sykehjemsetaten lovet at vi skulle få tilbakemelding i løpet av september 2007. Oslo Fylkeslag har ellers begynt forberedelser til et tilsvarende utspill overfor byens omsorgsboliger, hvor vi antar at beboere med hørselstap er i samme situasjon som det vi har påvist på sykehjemmene. Dette er i så fall ekstra trist da denne boformen legger opp til stimulanse og sosialisering for et godt eldrelev, men som vanskeligjøres dersom hørselshjelpemidler ikke utnyttes riktig.

Pilotprosjektleder Dan Erik Løvås

Skaff deg BRUKERPASS dersom du er lei ventetiden på tekniske hjelpemidler!

Et brukerplass er en fullmakt som gis av NAV hjelpemiddelsentral i Oslo.

Denne fullmakten gir deg muligheten til selv å bestemme om du vil prøve, bytte, nyanskaffe, vedlikeholde eller reparere dine hjelpemidler. Du kan også selv bestemme om du vil kontakte bydelen, hjelpemiddelsentralen eller leverandøren for disse tjenestene.

Dersom du ønsker brukerplass, ta kontakt med NAV hjelpemiddelsentral i Oslo for å avklare om brukerplass er noe for deg og hvilke områder det skal gjelde.

Dan Erik Løvås

Filmen om Edvard Munch i regi av Peter Watkins. Hele filmen er teksten! Ikke bare de engelske, tyske, og franske replikkene. Kommer på kino i Oslo 2. november. Gå og se den!

"Filmen forteller om Edvard Munchs liv, hans følelser, hans personlighet og hans forhold til andre mennesker slik ingen i Norge noensinne har tenkt seg det."

Espen Eriksen i Aftenposten

Jubileum. Kjære medlemmer - tro det eller ei - det er 90 år siden Oslo's Hørselslag ble stiftet! Vi vil markere dette med et feststemt besøk på Operaen, Storgt. 23, fredag 14/12. Dørene åpnes kl. 1645. I Kirsten Flagstad's bar ønsker vi velkommen med en sprudlende drink, eller øl og mineralvann, samt leskedrikk til barna. Kl 1800 går teppet opp for balletten NØTTEKNEKKEREN! 100 billetter er reservert og subsidiert til kr 150.- uansett alder. Grunnet stor interesse må vi begrense antallet billetter til 3 pr. medlem. Påmelding skjer kun ved innbetaling til Oslo Fylkeslag av HLF v/ fylkeskasserer Dan Erik Løvås, Inkognitogt. 12, 0258 Oslo, innen 20/10 - kontonummer 7066.05.10360. Vi gleder oss til å se deg!

Festkomitéen v. Wivi Garthe og Grethe Hejer

PILOTPROSJEKTET

” HØRSELSHJELP PÅ ALLE SYKEHJEM I OSLO ”

Et pilotprosjekt basert på erfaringer fra hørselshjelpene:

Borghild Bergseth fra Oslo Hørselslag Syd
Magnus Halvorsen fra Groruddalen Hørselslag
Bernhard Andersen fra Oslo Hørselslag Syd
Liv Bergan fra Oslo Hørselslag Vest
Dan Erik Løvås fra Oslo Fylkeslag av HLF

Med vennlig hilsen

Oslo Fylkeslag av HLF
Tilsluttet Hørselshemmedes Landsforbund (HLF)
Tannhelse.

INNHold

Forord	side 1
Dagsrapport nr 1	side 2
Dagsrapport nr 2	side 3
Hvilke erfaringer er gjort av hørselshjelpere	side 4
Oppsummering	side 5
Sykehjemmene under Oslo Hørselslag Nord	side 6
Sykehjemmene under Oslo Hørselslag Vest	side 7
Sykehjemmene under Grorudalen Hørselslag	side 8
Sykehjemmene under Oslo Hørselslag Syd	side 9
Veien videre	side 10
Visdomsord av Saadi	side 10
Sammendrag av noen retningslinjer for hørselshjelpere	side 11

Forord

"Hørselshjelp på alle sykehjem i Oslo"

er et pilotprosjekt i regi av Oslo Fylkeslag av Hørselshemmedes Landsforbund.

Prosjektet er gjennomført på bakgrunn av en frivillig innsats fra hørselshjelperne Borghild Bergseth, Magnus Halvorsen, Bernhard Andersen, Liv Bergan og pilotprosjektleder Dan Erik Løvås.

Bakgrunnen for opprettelsen av pilotprosjektet

Oslo Fylkeslag av HLF og våre 4 lokalforeninger i Oslo har i flere år vært bekjent av at hørselshjelp (stell og bruk av høreapparater) på sykehjem ikke har fungert godt nok. Formålet med prosjektet har vært å synliggjøre mangelfull hørselshjelp og skape gode modeller for fremtidig arbeid ved å bidra til være premissleverandør for et samordnet tilbud til høreapparatbrukere på sykehjemmene.

Opprinnelig startet pilotprosjektet som **"Hørselshjelp på Akerselva sykehjem"**.

Oslo Fylkeslag av Hørselshemmedes Landsforbund startet opp pilotprosjektet mandag den 29. mai 2006 og avsluttet mandag 30. april 2007.

Sykehjemmet ble besøkt av hørselshjelperne 1 gang i måneden kl. 10.30-13.00.

Vi takker FKU-leder Helge Tingbø og samtlige ansatte på Akerselva sykehjem for et godt samarbeid og positive tilbakemeldinger. Vi takker også for positive tilbakemeldinger fra beboerne på sykehjemmet.

Dette heftet er utgitt av Oslo Fylkeslag av Hørselshemmedes Landsforbund på bakgrunn av frivillig innsats og bruk av kontorets kopimaskin i Inkognitogt. 12.

DAGSRAPPORT NR 1.

Akerselva sykehjem den 29. januar 2007

Etasje:	Antall beboere som fikk hjelp:	Hva slags hjelp ble gitt:	Personale som var tilstede:
3.etg.	1 beboer	Høreapparat funnet i orden av hørselshjelper!	Ingen
4.etg.	1 beboer	Høreapparatet fungerte bra ifølge hørselshjelper!	Ingen
5.etg.	2 beboere	Den ene beboer ønsket ingen hjelp og var forbannet på personalet som ikke ville hjelpe til med innsetting av høreapparat Den andre beboer hadde et høreapparat som ikke ble funnet i orden og anbefalt til sjekking hos høreapparatforhandler	Ingen En av personalet lovte å følge opp anbefalingen!
6.etg.	1 beboer	Beboeren var syk og burde ikke forstyrres!	Ikke nødvendig
7.etg.	Ikke nødvendig	Avdelingsleder ga uttrykk for at det for øyeblikket ikke eksisterte noen problemer!	Ikke nødvendig
8.etg.	Ikke nødvendig	Ingen hjelp var nødvendig da det ikke var høreapparatbrukere i denne etasjen	Ikke nødvendig
9.etg.	2-3 beboere	Betjeningen påsto at høreapparatene fungerte	Ikke nødvendig
10.etg.	1 beboer	Beboeren satt i oppholdsrommet uten sine 2 høreapparater. Øreproppene var tildekket med ørevoks og ble rensset. Slangene var meget stive og ble skiftet. Batteriene til begge høreapparatene var oppbrukte og nye ble satt inn. Bryterne til høreapparatene var heller ikke avslått når de ble tatt frem. Etuiene for høreapparatene var også mye tilsmusset av ørevoks og måtte rengjøres. Det er naturlig å stille seg spørsmålet om ørene til beboeren kan ha ørevoks som bør fjernes.	En sykepleierstudent som var meget interessert i hva som ble gjort med høreapparatene

Kommentarer:

En forutsetning foran dagens hørselshjelp, var at minst en av personalet skulle være tilstede når hørselshjelpen ble gitt. Resultatet var nedslående i forbindelse med dette. Der hvor adekvat hørselshjelp ble gitt, var ingen av personalet til stede. Det var kun en sykepleierstudent i 10 etg. som hadde tid til å ta til seg informasjon om stilling av høreapparatene for en beboer når hjelpen ble gitt. Vær spesielt oppmerksom på at det her var flere forhold samtidig som gjorde at høreapparatene ikke fungerte.

Det anbefales at personalet i første omgang tilegner seg kunnskap om:

- rensing av ørepropper når proppene er tildekket av ørevoks (renséboks og renssetabletter)
- skifte batterier når de er oppbrukte (batterimåler som kan kjøpes hos høreapparatforhandler). En batterimåler/batteritester er en god hjelp for å avgjøre om det er batteriet som er utladet, før man eventuelt søker etter andre feil med høreapparatet
- slå av høreapparatene når de ikke brukes

DAGSRAPPORT NR. 2

Akerselva sykehjem den 26. februar 2007

Etasje:	Antall beboere som fikk hjelp:	Hva slags hjelp ble gitt:	Personale som var tilstede:
3.etg.	Ikke nødvendig Se forrige rapport datert 29/1-07	Personalet sa at det var ingen høreapparatbrukere i denne etasjen og at man derfor ikke trengte hjelp	Ingen
4.etg.	1 beboer	Høreapparatet fungerte bra ifølge hørselshjelper!	En av personalet var tilstede
5.etg.	2 beboere	Personalet sa at alt var i orden i denne etasjen og at ingen hjelp var nødvendig	Ingen
6.etg.	2 beboere	For en beboer ble det informert om prosedyren for anskaffelse for å få høreapparat For en annen beboer ble høreapparatet funnet i orden	En av personalet var tilstede i begge situasjonene
7.etg.	2 beboer Se forrige rapport datert 29/1-07	Avdelingsleder har fulgt opp 2 beboere, den ene med bestilling av time for avstøpning av ørepropp og den andre for reparasjon av høreapparat	Avdelingsleder Nina
8.etg.	Ikke nødvendig	Ingen hjelp var nødvendig da det ikke var høreapparatbrukere i denne etasjen	Ikke nødvendig
9.etg.	2 beboere	Renset ørepropp og skiftet slange for en beboer . Renset ørepropp og skiftet batteri for en beboer	Sykepleier Leena Ulsaker
10.etg.	1 beboer	Sykepleier Cecilie Houeland renser selv nødvendige ørepropper for beboer i denne etasjen. Hørselshjelperne kan stadfeste at dette er gjort helt i tråd med hvordan dette skal gjøres.	Sykepleier Cecilie Houeland

Kommentarer:

Hørselshjelperne kan stadfeste at det foreligger en positiv holdningsendring fra flere avdelinger når det gjelder utviklingen i det som dreier seg om stell og bruk av høreapparat fra personalets side.

Vi vil i denne omgang få lov til å fremheve etasjene 7, 9 og 10.

I etasje 10 opplevde vi å være "overflødige", dette på grunn av at sykepleier Cecilie Houeland systematisk foretar de rette og profesjonelle grep når det gjelder rensing av for eksempel ørepropper.

I etasje 9 var sykepleier Leena Ulsaker tilstede og viste en profesjonell holdning i hvordan stell og bruk av høreapparater foregikk.

I etasje 7 hadde vi det litt problematisk forrige gang (se forrige rapport). Men avdelingsleder Nina har utvist en utmerket og profesjonell holdning med sikte på å utbedre de hørselsrelaterete problemene som eksisterte forrige gang. Beboer Sven's kone var også tilfreds med utviklingen for sin tunghørte mann!

På bakgrunn av ovennevnte erfaringer var det positivt for hørselshjelperne å jobbe denne dagen.

NB! Vi konstaterer at det plutselig var ingen høreapparatbrukere i etasje 3! (Se den forrige rapporten).

Det anbefales at personalet fortsatt tilegner seg kunnskap om:

- rensing av ørepropper når proppene er tildekt av ørevoks (renseboks og rensetabletter)
- skifte batterier når de er oppbrukte (batterimåler som kan kjøpes hos høreapparatforhandler). En batterimåler/batteritester er en god hjelp for å avgjøre om det er batteriet som er utladet, før man eventuelt søker etter andre feil med høreapparatet
- slå av høreapparatene når de ikke brukes
- Det anbefales at Akerselva sykehjem finner en ansvarsperson for stell og bruk av høreapparater, og hørselshjelperne finner at Cecilie Houland i 10 etasje vil være en eksepsjonell og utmerket kandidat til å inneha dette ansvaret.

Hvilke erfaringer er gjort av hørselshjelperne?

Pilotprosjektet "Hørselshjelp på Akerselva sykehjem" har gitt oss de erfaringer/opplysninger som vi har visst om i mange år når det gjelder det mangelfulle ansvaret som Oslo kommune har for rehabiliteringsarbeidet vedrørende hørselshemmede og høreapparatbrukere på sykehjem i Oslo.

Dette er et ansvar som i stor grad har uteblitt, til tross for at vi har en helselovgivning som tilsier at rehabilitering av hørselshemmede skal utføres.

Fagpersonell både på sykehjem og spesialister fra Øre-Nese-Hals kan også bekrefte disse erfaringene på grunn av at det er ofte dem som sitter igjen med "de hørselshemmede kasusene".

Man bør heller ikke glemme det enorme "underforbruket" når det gjelder anskaffelse av høreapparater på sykehjem.

Tiden er nå moden for å gjøre noe med dette!

Unnlatelse av å gjøre noe med dette, viser at vi kan være i ferd med å skape et samfunnsmessig symptom på menneskers manglende ansvar for våre hørselshemmede medmennesker.

(Pilotprosjektleders uthevelse!)

En ny prosess er nå satt i gang av Oslo Fylkeslag av HLF.

Pilotprosjektet "Hørselshjelp på Akerselva sykehjem" ble den 30. april omdøpt til

"HØRSELSHJELP PÅ ALLE SYKEHJEM I OSLO"

Vi har foreløpig kommet fram til at vi skal bli premissleverandører for våre omtrent 54 sykehjem i Oslo som vi har gruppert således:

Oppsummering

Oslo Fylkeslag av HLF har bistått med hørselshjelp til beboere på Akerselva sykehjem. Vi startet opp pilotprosjektet mandag 29. mai 2006 og avsluttet mandag 30. april 2007. Vi har besøkt sykehjemmet jevnlig 1 gang i måneden. Alle etasjer fra og med 3. etasje til og med 10. etasje har blitt besøkt av oss. Vi har vært mellom 2 og 4 hørselshjelpere som har besøkt sykehjemmet samtidig.

De hørselshjelpere som har bistått er:
Borghild Bergseth, Magnus Halvorsen, Bernhard Andersen, Liv Bergan og pilotprosjektleder Dan Erik Løvås

Hørselshjelperne har vært ydmyke i forhold til ledelsen på sykehjemmet og vi har underveis fått flere positive tilbakemeldinger fra både personale og beboere. Ledelsen har innrømmet at de ansattes kontakt med hørselshjelpen har vært litt for tilfeldig.

FKU-leder Helge Tingbø har på en positiv måte tatt initiativ til å forberede samtlige 16 avdelinger på Akerselva sykehjem, at minst en av personalet skulle være tilstede når hørselshjelperne bisto med hjelp til de beboerne som fikk hjelp med stell og bruk av sine høreapparater.

Pleiepersonalet har dessverre ikke kunnet følge opp når det gjelder å være tilstede under stell og bruk av høreapparatene til de beboere det gjaldt.

De fleste av pleiepersonalet har også innrømmet sin manglende kompetanse på hørselshjelp og har gitt uttrykk for at de har satt pris på og vært fornøyd med hørselshjelpernes bistand.

På de neste siden følger en oversikt over de sykehjem i Oslo som er i fokus for vårt hørselshjelpearbeid.

Sykehjemmene er blitt systematisert og gruppert sykehjemmene under våre 4 lokalforeninger i Oslo.

OSLO HØRSELSLAG NORD

Bydel 1 Bydel Gamle Oslo

Ensjøtunet bo- og servicesenter	Malerhaugveien 10 B	0661 Oslo	Tlf 22 57 66 30
St. Halvardshjemmet	St. Halvards gate 28	0192 Oslo	Tlf 23 24 21 00
Valle bo- og aktivitetssenter	Grenseveien 66	0663 Oslo	Tlf 23 47 27 00
Villa Enerhaugen	Smedgata 30	0651 Oslo	Tlf 23 43 15 50
Vålerenga bo- og servicesenter	Etterstadstletta 10-12	0658 Oslo	Tlf 23 03 58 40

Bydel 2 Bydel Grünerløkka

Grünerløkka sykehjem	Markveien 61	0550 Oslo	Tlf 23 42 21 00
Lilleborg sykehjem	Dynekilgata 20	0569 Oslo	Tlf 23 47 28 00
Paulus sykehjem	Sannergata 1 B	0557 Oslo	Tlf 23 42 20 20
Sofienberghjemmet	Helgesens gate 62	0558 Oslo	Tlf 23 42 24 00
Lille Tøyen sykehjem	Hovinveien 6	0576 Oslo	Tlf 22 57 81 20

Bydel 3 Bydel Sagene

Akerselva sykehjem	Mor Go'hjertas vei 22	0469 Oslo	Tlf 23 47 47 00
Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter	Kingos gate 12-14	0457 Oslo	Tlf 23 47 45 00
Sagenehjemmet	Maridalsveien 177 C	0469 Oslo	Tlf 23 00 73 00

Bydel 8 Nordre Aker

Lillohjemmet	Kapellveien 68	0487 Oslo	Tlf 23 47 38 00
Tåsenhjemmet	Pastor Fangens vei 26	0870 Oslo	Tlf 02 180
Grefsenhjemmet	Ogmunds vei 18 B	0488 Oslo	Tlf 22 79 78 10
Nordberghjemmet	Carl Kjelsens vei 23 C	0860 Oslo	Tlf 22 70 12 00

OSLO HØRSELSLAG VEST

Bydel 4 Bydel St. Hanshaugen

St. Hanshaugen omsorgssenter	Colletts gate 52	0456 Oslo	Tlf 23 23 12 00
Cathinka Guldberg senteret	Lovisenberggata 7 B	0456 Oslo	Tlf 23 40 50 00
Eugene Hanssens aldershjem	Stensgata 49	0451 Oslo	Tlf 22 46 62 54

Bydel 5 Bydel Frogner

Casinetto sykehjem	Gustav Vigelelandsvei 50-52	0274 Oslo	Tlf 22 92 60 90
Fagerborghjemmet	Rosenborggaten 11	0356 Oslo	Tlf 22 60 37 90
Frognerhjemmet	Erling Skjalgsons gate 25	0267 Oslo	Tlf 23 13 17 00
Majorstutunet bo- og behandlingssenter	Trudvangveien 38	0363 Oslo	Tlf 23 42 96 00
Norabakken sykehjem	Pilestredet 75	0354 Oslo	Tlf 23 42 97 60
Uraniensborghjemmet	Industrigaten 20	0353 Oslo	Tlf 23 42 53 00

Bydel 6 Bydel Ullern

Kajalund sykehjem	Sollerudv. 35	0293 Oslo	Tlf 22 51 01 50
Madserud sykehjem	Madserud alle 35	0274 Oslo	Tlf 23 08 68 00
Smestadhjemmet	Monolittveien 38	0378 Oslo	Tlf 23 46 34 10
Silurveien sykehjem	Silurveien 4-6	0010 Oslo	Tlf 23 25 28 00
Ullerntunet bo- og behandlingssenter	Ullernschausséen 111	0284 Oslo	Tlf 23 46 30 00

Bydel 7 Bydel Vestre Aker

Hovseterhjemmet	Landingsveien 12	0767 Oslo	Tlf 22 70 24 70
Vinderen bo- og servicesenter	Forskningsveien 5	0373 Oslo	Tlf 22 70 30 00

GRORUDDALENS HØRSELSLAG

Bydel 9 Bydel Bjerke

Lilleborg sykehjem	Dynekilgaten 20	0569 Oslo	Tlf 23 42 36 00
Økern sykehjem	Økernveien 149	0580 Oslo	Tlf 22 64 50 50

Bydel 10 Bydel Grorud

Ammerudhjemmet bo- og kultursenter	Ammerudveien 45	0958 Oslo	Tlf 23 33 53 00
Romsås sykehjem	Romsås senter 1	0970 Oslo	Tlf 23 42 11 00
Rødvet sykehjem	Rødvetveien 40	0955 Oslo	Tlf 23 42 18 50

Bydel 11 Bydel Stovner

Stovnerhjemmet sykehjem	Fjellstuveien 64	0982 Oslo	Tlf 23 47 13 00
-------------------------	------------------	-----------	-----------------

Bydel 12 Bydel Alna

Furusøt sykehjem	Trygve Lies plass 3	1051 Oslo	Tlf 23 47 92 20
Gransdalen hø- og behandlingshjem	Gransdalen 31 B	1054 Oslo	Tlf 02 180
Lindeberg omsørgssenter	Lindebergveien 10	1069 Oslo	Tlf 23 42 03 07
Solvang sykehjem	Regnbuaveien 2 A	0664 Oslo	Tlf 23 47 29 00

OSLO HØRSELSLAG SYD

Bydel 13 Bydel Østensjø

Abildsø bo- og rehabiliteringssenter	Løysetdalen 2	1188 Oslo	Tlf 23 43 83 00
Langerud sykehjem	Skullerudveien 45	1188 Oslo	Tlf 23 47 84 00
Oppsalhjemmet	Oppsalveien 28	0686 Oslo	Tlf 22 78 66 60
Manglerudhjemmet	Enebakkveien 158	0680 Oslo	Tlf 23 43 88 00
Østensjø bo- og servicesenter	Traktorveien 7	0678 Oslo	Tlf 22 27 05 91

Bydel 14 Bydel Nordstrand

Bekkelagshjemmet	Ekebergveien 122	1178 Oslo	Tlf 23 16 83 00
Lambertseter alders- og sykehjem	Østerliveien 42 44	1153 Oslo	Tlf 23 49 55 50
Midtåsenhjemmet	Midtåsen 30	1166 Oslo	Tlf 23 49 59 00
Nordseterhjemmet	Nyquistveien 28	1176 Oslo	Tlf 23 49 52 50
Ryenhjemmet	Solfjellshøgda 23	0677 Oslo	Tlf 23 30 45 50

Bydel 15 Bydel Søndre Nordstrand

Kantarellen bo- og rehabiliteringssenter	Mortensrudveien 185	1283 Oslo	Tlf 23 49 67 00
--	---------------------	-----------	-----------------

Veien videre!

Den 2. mai 2007 sendte Oslo Fylkeslag av Hørselshemmedes Landsforbund e-post til den nye sykehjemsetatdirektøren Bente Mejdell.

Vi ba om et møte for å fremlegge hørselshjelpenes erfaringer i forbindelse med problemstillinger som fortsatt eksisterer på sykehjem når det gjelder kompetanse på stell og bruk av høreapparater.

Vi ga samtidig uttrykk for at vi ville bidra til å fremlegge et forslag på hvordan vi i fellesskap kan bøte på disse problemstillingene og så fram til få fastsatt en dato for et møte på et tidspunkt som passet Bente Mejdell.

*” En som reiser uten å observere er
som en fugl uten vinger ”*

Saadi

Sammendrag av noen retningslinjer for hørselshjelpere i Hørselshemmedes Landsforbund (HLF)

Hørselshjelperordningen er et av HLF's likemannstilbud, og er et supplement til det offentlige rehabiliteringstilbudet.

Målgruppen er høreapparatbrukere.

Hørselshjelperne gir tilbud om besøk i hjemmet eller på et pasientrom på sykehjem, omsorgshjem eller lignende.

Hørselshjelperen er et lyttende medmenneske som tilbyr en hjelpende hånd til likesinnede. Målet er å fremme mestring og en bedret livskvalitet.

En hørselshjelper skal med sin brukerkunnskap gi hjelp som omhandler informasjon om, enklere vedlikehold av, praktisk veiledning og hjelp i bruk og stell av høreapparater. Eksempler er å bytte batterier og slanger, tips om hvordan betjene apparatet, og formidle erfaringer om hvordan det er å leve med et høreapparat.

En hørselshjelper skal ikke bestride avgjørelser tatt av fagpersonell, reparere høreapparater, justere lydbilde eller lignende, ikke bruke tittelen hørselshjelper i andre situasjoner enn den frivillige innsatsen som utføres i HLF's regi eller søke om hjelpemidler på vegne av høreapparatbrukeren.

Hørselshemmede har lovfestet rett til en helhetlig rehabilitering.

Hørselshjelperordningen har både et forebyggende og rehabiliterende aspekt.
(St.mld nr 21, 1999:10)

Hørselshjelperordningen skal ses og settes i sammenheng med de offentlige rehabiliterings-tiltak.

(St.mld nr 21, 1999: 18-19)

HLF vil be departementet informere kommunene og 2.linjetjenesten bedre om hørselshjelperordningen.

(SKUR, 2002: 50)

Hørselshjelperordningen skal være et landsdekkende tilbud.

(SKUR, 2002: 50)

Hørselshjelperen har gjennomgått HLF's kursprogram og bestått prøve.

Hørselshjelperen har avgitt skriftlig taushetsløfte på at han/hun ikke bringer videre det man ser og opplever av personlige forhold i forbindelse med sin virksomhet.

Arkivsak: 200800170

Arkivkode:

Saksbeh: Signe Sandnes

Saksgang
Eldrerådet

Møtedato
03.03.2008

KOMPETANSE PÅ HØRSELHJELP I SYKEHJEM

Saksframstilling:

Sak til eldrerådet fra Bjørg Fjeld, varamedlem i eldrerådet i Bydel Østensjø siteres:

”FORSLAG – oversendes Bydel Østensjø som videresender dette til Oslo kommune – sykehjemsetaten

Det gjelder de hørselshemmede på byens sykehjem og i omsorgsboliger. Disse får ikke den hjelp de har krav på når det gjelder bruk og stell av høreapparater. Høreapparatene blir lagt i skuffen på grunn av manglende kompetanse hos de ansatte.

Det må bli opprettet stillinger som har kompetanse på hørselshjelp. Enten på hvert sykehjem eller at disse ambulerer rundt i byen. Alternativet er også at noen av de ansatte deltar i hørselshjelpkurs som er i regi av Hørselshemmedes Landsforbund.

Begrunnelse:

Jeg er selv hørselshjelper (likemann) i Oslo fylkeslag av H.L.F. – godkjent av Hørselshemmedes Landsforbund. Jeg har opplevd mange nedslående tilfeller hvor høreapparatet ligger i skuffen. Dette er mennesker som er fullt oppegående, de har kommet til meg og bedt om hjelp. Bare ved samtaler har jeg heldigvis fått en del til å forsøke å bruke det igjen. Jeg har fått mange positive tilbakemeldinger. De som oppholder seg i sykehjem har jo ikke den muligheten, de er som oftest overlatt til seg selv om de mestrer bruken av høreapparatet. De blir selvsagt sløvere og sløvere på grunn av dårlig hørsel, og de pårørende er som oftest til liten hjelp.

PS. For øvrig henvises til Dan Erik Løvås i Oslo Fylkeslag av H.L.F. telefon 22 55 73 78 og til HØRELUREN nr. 4 – 2007 side 1 annet avsnitt (vedlagt)”.

Saken legges fram uten forslag til vedtak

Tove Stien /s
bydelsdirektør

Solveig Nyhamar /s
avdelingssjef

Vedlegg: 1

KULTURBYDELSATSINGEN – HISTORISK OVERBLIKK

Strategisk plan for Bydel Østensjø 2005-2008 har som innsatsområde 1: *Kultur- og miljøbydel*. Mål 1.1. lyder:

Bydel Østensjø har et variert og mangfoldig kulturliv og egnede sosiale møteplasser. Videre heter det blant annet: Bydelen skal aktivt støtte opp om det positive arbeidet som drives i regi av lag og organisasjoner, og bydelen vil selv profilere kultur som viktig for et bærekraftig lokalsamfunn og for å forebygge segregering og sosiale problemer. Bydelen vil medvirke til å utvikle arenaer for sosiale og kulturelle sammenkomster og fellesarrangement som kan bli tradisjoner og bidra til bydelsidentitet. Det er et mål å bruke lokale kulturutøvere og kunstnere. Bydelen skal arbeide målrettet for å etablere en bydelsidentitet som Kultur- og miljøbydel Østensjø.

Ideen om Kulturbydel Østensjø ble fremmet i sak **BU-sak 51/04** i forslag fra **AP og SV**. I saken ble det vedtatt å invitere lag og organisasjoner til høring om den framtidige kulturbydelssatsingen.

Representantene for lag og organisasjoner tok positivt i mot initiativet og ga sin tilslutning til kulturbydelssatsingen. Blant tendensene i høringen var betydningen av langsiktighet og realistiske ambisjoner.

Stilling som kulturkonsulent ble opprettet i 2004, BU-sak 65/04 Budsjettrevisjon 2004
Kulturkonsulenten tiltrådte i januar 2005.

Stillingen skulle blant annet ivareta

- koordineringsoppgaver
- sekretærfunksjoner for samarbeidsfora/ prosjektgrupper
- informasjonsfunksjoner
- saksbehandling m.v. innen kulturområdet.

I BU-sak 102/04 Kulturbydel Østensjø – Innhold og organisering

framkommer at satsingen er ment å bidra til å opprette kontakt- og koordineringsfunksjoner for kulturvirksomheten i bydelen. Kulturbydel Østensjø er ment å bidra til å

- styrke kulturaktiviteten i bydelen
- tilrettelegge for samarbeid
- bedre rammebetingelsene for kulturarbeidet i bydelen.

Videre heter det at bydelen ønsker å etablere kulturtradisjoner, med kulturmønstringer, festivaler og andre samarbeidsprosjekter, samt bidra med tilretteleggingstiltak som

- kulturkalender
- utstyrskasse
- oversikter over lokaler
- oversikt over muligheter for økonomisk støtte.

BU-sak 6/05 Forslag til disponering av avsatte midler til kulturaktiviteter - budsjett 2005
ble det vedtatt at det skulle oppnevnes styringsgruppe for Kulturbydel Østensjø.

BU vedtok i sak 44/05 Oppnevning av styringsgruppe og mandat for Kulturbydel Østensjø ble det vedtatt følgende mandat for styringsgruppa:

- Styringsgruppa skal lede og følge opp arbeidet med Kulturbydel Østensjø innenfor de rammer Bydelsutvalget setter.
- Styringsgruppa kan ta opp og vurdere større bydels/ byomfattende prosjekter innenfor kultur og miljø i vid forstand.
- Styringsgruppa skal utarbeide langsiktige og overordnede planer for utvikling av Kulturbydel Østensjø som en permanent satsning. Herunder opplegg for permanent samarbeid mellom Bydel Østensjø og frivillige organisasjoner i bydelen, og utarbeide en innstilling om dette innen utløpet av funksjonstiden.
- Styringsgruppen foreslår disponering av midler som BU har avsatt til "Kulturbydel Østensjø". BU fatter den endelige disponering etter innstilling fra BMK.
- Styringsgruppa skal spille inn opplegg og budsjett for 2006 for prosjektet Kulturbydel Østensjø.
- Styringsgruppa skal påse at det inviteres til minst et åpent møte i året om Kulturbydel Østensjø.
- Styringsgruppa skal jevnlig informere bydelsutvalget om arbeidet med Kulturbydel Østensjø ved at det lages referater fra styringsgruppas møter og ved informasjon i bydelsutvalget.
- Administrasjonen i bydelen er sekretariat for styringsgruppa, forbereder møter og fører referat. Styringsgruppas funksjonstid settes til 1. september 2006

Det ble valgt en styringsgruppe bestående av tre bydelspolitikere, 5 representanter fra de største organisasjonene, samt representanter for ungdomsrådet og for elderrådet.

Målene for arbeidet har vært å

- være med å videreutvikle bydelens kulturtilbud
- synliggjøre bydelens kultur og historie
- tilrettelegge for samarbeid
- bedre rammebetingelsene for frivillig aktivitet
- fremme tradisjoner og fellesskap
- skape møteplasser for kultur og andre aktiviteter
- bidra til økt fokus på fysisk aktivitet og friluftsliv
- bidra til økt fokus på miljø og bærekraftig utvikling
- styrke lokal tilhørighet og skape bydelsidentitet

Prosjektet opprettet et åpent kulturforum, der representanter for lag og organisasjoner, bydelens tjenester og privatpersoner, kan møte. Forumet drøfter og kommer med innspill til samarbeidsprosjekter og arrangementer, og kommer med forslag til andre tiltak som kan styrke kulturaktiviteten i bydelen. Det er nedsatt arbeidsgrupper i forbindelse med større oppgaver som kulturdager, festivaler og lignende.

Det er gitt økonomisk bidrag til små og store prosjekter.

Som utgangspunkt for innstillinger for bruk av midler, ble det vedtatt følgende retningslinjer for hva som kan støttes:

Innspill knyttet til kultur/miljø i Bydel Østensjø som

- styrker samarbeidet på tvers av organisasjoner og andre
- får verdi over tid

- når nye målgrupper og/eller vitaliserer eksisterende målgrupper
- skaper nye møteplasser for kultur/miljø
- styrker samhörigheten og bydelsidentiteten

I BU-sak 182/06 *Kulturbydel Østensjø* ble det redegjort for status rundt kulturbydel Østensjø og forslag til videreføring av kultursatsingen. Saken inneholdt bl.a. en oppsummering fra styringsgruppa som fastslår at prosjektet har ”medvirket til å høyne oppmerksomheten om kultur og frivillig virksomhet i bydelen og til å profilere bydelen også utad. Flere prosjekter er realisert, og flere av disse ville neppe ha blitt etablert uten den intensiverte dialogen mellom det lokalpolitiske miljø og frivillige organisasjoner som prosjektet har medført. ”

Styringsgruppa for prosjekt Kulturbydel Østensjø evaluerte kulturbydelsatsingen, og la fram resultatet i BU-sak 7/07 *Kulturbydel Østensjø – videre satsing*

Styringsgruppa for prosjektet foreslo i sin innstilling til videre kultursatsing følgende:

- Målene for bydelens kulturpolitikk, inkludert bruk av tilskuddsmidler, vedtas å være samsvarende med Mål 1.1. i Strategisk plan
- Bydelens bruk av midler over kulturbudsjettet evalueres
- Bydelens praksis når det gjelder fordeling av frivillighetsmidler opprettholdes
- Utvalgte prosjekter der forutberegnelighet er særlig viktig gis direktebevilgninger over bydelsbudsjettet
- Bydelen bør fortsatt prioritere å lete opp og kople finansieringskilder utenfor bydelsbudsjettet til de lokale kulturaktivitetene
- Kulturkonsulentens oppgaver overfor de lokale organisasjonene bør styrkes
- Kulturkonsulentens arbeidsoppgaver bør med jevne mellomrom vurderes
- Det bør finnes fram til en praksis som gir mulighet for hurtig respons på forslag som nødvendiggjør hurtige vedtak
- BMK (eller en Kulturkomite) bør være mer pro-aktive overfor det sivile samfunn blant annet ved aktivt å invitere inn representanter fra organisasjonene til «åpne halvtimer» for at man skal kunne gi synspunkter direkte overfor komiteen på viktige kultursaker.
- Det opprettes et permanent, lokalt Kulturutvalg bestående av representanter fra lokale organisasjoner. Kulturutvalget fordeler midler til formål som rådet selv bestemmer innenfor gitte retningslinjer og kan uttale seg om relevante saker som kommer opp på sakslista for BMK og BU. Kulturkonsulenten er utvalgets sekretær, og det oppnevnes observatører fra det politiske miljø.
- Tiltaket med åpne møter i et «kulturforum» et par ganger i året der alle frivillige organisasjoner inviteres fortsettes på permanent basis. Møtene bør fortrinnsvis konsentreres om bestemte problemstillinger og/eller være knyttet til budsjettbehandlingen og arrangeres av det lokale Kulturrådet. Representanter fra det politiske miljø deltar i forumet, men skal ikke ha en arrangørrolle.

Styringsgruppas innstilling ble fulgt opp i Budsjett 2007 der det ble fattet følgende vedtak:

- Satsing på kulturarbeid i bydelen videreføres i samarbeid med lag og organisasjoner, slik det framgår av styringsgruppas innstilling, med forslag om opprettelse av et eget kulturutvalg og videreføring av Kulturforum på permanent basis.

I BU-sak 7/07 *Kulturbydel Østensjø – videre satsing* ble Kulturutvalget opprettet. Kulturutvalget ble bestemt å skulle ha 7 medlemmer. Medlemmene oppnevnes fra sentrale organisasjoner i bydelen innenfor områdene kultur, kunst, musikk, historie, friluftsliv og idrett.

Organisasjonene har selv ansvaret for å oppnevne sine kandidater på bakgrunn av vedtak om sammensetning i BU. Rådet velger selv leder.

Kulturutvalget har følgende mandat:

1. Kulturutvalget kan uttale seg om kulturelle saker som skal behandles i BMK og BU, men kan også ta opp saker av eget initiativ og gi råd i de saker utvalget selv bestemmer.
2. Kulturutvalget skal disponere midler til kulturtiltak som BU stiller til disposisjon. Midlene skal benyttes til prosjekter og tiltak som
 - a. støtter opp om målsettingene for Kulturbydel Østensjø (jf Strategisk plan) og
 - b. kan bidra til samarbeid og samarbeidsprosjekter mellom organisasjonene i bydelen som kan gi synergieffekter.
3. Kulturutvalget kan nedsette arbeidsgrupper til å utføre bestemte kulturtiltak, blant annet til å gjennomføre Bydelsdager.
4. Kulturutvalget leder «Kulturforum» og inviterer til minst to åpne møter i året der alle organisasjonene i bydelen inviteres til deltakelse, og skal påse at rådets aktivitet blir gjort kjent blant bydelens organisasjoner og innbyggere.
5. Administrasjonen i bydelen er sekretariat for Kulturutvalget, forbereder møter og fører referat.

Stillingen som kulturkonsulent er avviklet f.o.m. 2008 i forbindelse med **bydelens budsjettbehandling, BU-sak 184/07**

Påfølgende arbeid er omtalt i BU-sak Erfaringer med kulturbydelsatsingen.

Vedlegg**Regler for tilskuddsforvaltning - instruks om utforming av tilskuddsordninger i Oslo kommune**

Vedtatt av bystyret i møte 18. desember 2002, sak 503

Pkt. 1. Instruksens generelle virkeområde

Denne instruksen gjelder hele Oslo kommune og fastsetter normer for hva tilskuddsordninger generelt skal inneholde. Instruksen skal være en intern retningslinje til bruk for virksomhetenes utarbeidelse og forvaltning av tilskuddsordninger. Tilskudsregler for hver enkelt tilskuddsordning utarbeides med utgangspunkt i bystyrets presisering av formålet med bevilgningen og ut fra behov for tilpasning av den enkelte tilskuddsordning til de konkrete omstendighetene i hvert enkelt tilfelle. Der kommunen overtar hele forvaltningen av statlige tilskuddsordninger skal denne instruks gjelde så langt dette er mulig. Med tilskudd i denne instruks siktes det til ensidige kommunale pengeytelser som gis på grunnlag av en søknad fra en enkeltperson og andre private rettssubjekter, altså uten gjenytelse fra den annen part. Instruksens omfatter tilskudd av midler til tilskuddsordninger som bystyret bevilger i de årlige budsjettvedtakene, og hvor myndigheten til å fordele tilskuddet er delegert. Bystyret vedtar i hvert enkelt tilfelle om det foreligger en tilskuddsordning som denne instruks gjelder for.

Pkt. 2. Regelverk med tittel m.m. Lovbestemte krav

Enhver tilskuddsordning skal ha bestemmelser om tildeling, varighet, forvaltning og kontroll av ordningen. Regelverk om tilskuddsordninger bør ha en tittel. Det må ved utformingen av tilskuddsordningene påses at kravene i forvaltningsloven og offentlighetsloven er oppfylt.

Pkt. 3. Hjemmel

Det skal henvises til lov, forskrift eller vedtak (budsjettvedtak) som danner grunnlag for tilskuddsordningen.

Pkt. 4. Definisjoner

Sentrale begrep bør defineres.

Pkt. 5. Målformulering

Formålet med tilskuddsordningen skal defineres entydig og presist. Målformuleringen må inneholde angivelse av formålet for tilskuddet og målgruppe, dvs. betingelser for å bli tatt i betraktning som søker.

Pkt. 6. Kunngjøring og informasjon til tilskuddsmottaker

Informasjon om tilskuddsordningen må kunngjøres. Kunngjøringen må foretas på en slik måte at man når hele den målgruppen som tilskuddsordningen tar sikte på.

Pkt. 7. Søknaden og krav til dokumentasjon

Det skal som hovedregel brukes eget søknadsskjema med like krav til dokumentasjon.

Pkt. 8. Kontroll av søknadsdokumentasjonen

Søknadsdokumentasjonen skal kontrolleres i henhold til de krav som stilles i tildelingsreglene.

Pkt. 9. Vilkår (forbehold) ved tildeling av tilskudd

Det skal stilles vilkår om kontroll med hensyn til anvendelsen av midlene og klart fremgå at misbruk kan medføre krav om tilbakebetaling og ansvar.

Følgende anses som nødvendige forbehold (vilkår) ved tildeling av tilskudd:

-Krav om revisorbekreftet regnskap og signerte rapporter for tilskudd på kr 100 000,- eller mer.

For beløp under kr 100 000,- er det tilstrekkelig at leder av organisasjonen og en til undertegner regnskap og rapporter. For store bevilgninger anbefales at det stilles krav om særattestasjon fra revisor på at midlene er brukt etter formålet.

-Krav om Oslo kommunes adgang til innsyn og kontroll med de bevilgede kommunale midler.

-Krav om tilbakeføring av ubrukte midler og / eller midler ikke anvendt til formålet.

-Eventuelt krav om synliggjøring av at tilskudd er gitt av Oslo kommune.

Øvrige krav må vurderes konkret for den enkelte tilskuddsordning.

Tilskuddsmottaker må senest ved underretningen (tildelingsbrevet) gjøres kjent med de betingelser og forutsetninger (vilkår) som legges til grunn ved utbetalingen av tilskuddet.

Pkt. 10. Vedtaket. Tilsagnsbrevet. Klage

Underretningen om vedtaket skal skje skriftlig og være begrunnet. Det skal opplyses at den som får avslag på sin søknad eller der søknaden ikke innvilges fullt ut, har rett til å klage på vedtaket etter forvaltningsloven § 28. Det må fremgå av oversendelsen til søkeren at eventuell klage må være innsendt senest 3 uker etter at søker har mottatt underretning om vedtaket.

Pkt. 11. Utbetalingen

Utbetalingen skal som hovedregel skje til oppgitt bank- eller postgironummer.

Pkt. 12. Etterkontroll av tilskuddsmottakers bruk av midlene

Det skal innføres rutiner for etterkontroll av tilskuddsmottakers bruk av midlene. Oppfølging og kontroll må tilpasses den enkelte tilskuddsordning og ha et rimelig omfang i forhold til den nytte den gir.

Pkt. 13. Etterkontroll av saksbehandlingen (stikkprøvekontroll)

Det skal innføres rutiner for etterkontroll av saksbehandlingen. Oppfølging og kontroll må tilpasses den enkelte tilskuddsordning og ha et rimelig omfang i forhold til den nytte den gir.

Pkt. 14. Evaluering av tilskuddsordningen (effekten). Ressursbruk/måloppnåelse

Tilskuddsordningene bør evalueres når dette anses hensiktsmessig. Evalueringen må tilpasses den enkelte tilskuddsordning og ha et rimelig omfang i forhold til den nytte den gir.

Pkt. 15. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft straks.

Oslo kommune
Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen

Retningslinjer for tilskudd
til frivillig aktivitet 2009
Søknadsfrist 31. januar

Tilskudd kan gis til:

- kulturaktiviteter, prosjekter, arrangementer og innkjøp av aktivitetsfremmende utstyr
 - kulturelle og sosiale aktiviteter for mennesker med fysisk og psykisk funksjonshemming
 - tiltak som forbedrer nærmiljøet, og arbeid som verner om naturområder og bydelens historie
 - samarbeidstiltak mellom frivillige organisasjoner og kommunal virksomhet.
- Bydelsutvalget vurderer i forbindelse med budsjettbehandlingen eventuelle målgrupper/ tiltak som skal prioriteres påfølgende år.
Eventuelle avgrensinger skal kunngjøres sammen med utlysningen av midlene.

Hvem kan søke?

Lag, organisasjoner, foreninger, institusjoner, grupper og enkeltpersoner som hovedsakelig driver frivillig arbeid.

Vilkår for støtte:

- Søker må være tilknyttet bydelen og aktiviteten skal være rettet mot bydelens beboere.
- Aktiviteten må være basert på frivillig arbeid.
- Aktiviteter som bidrar til økt eller ny aktivitet, og som når mange eller dekker særlige behov, prioriteres.
- Det gis ikke støtte til ordinær drift.

Unntatt fra støtte er:

- aktiviteter som primært drives som en del av egen næringsvirksomhet
- tiltak som kun har byomfattende karakter
- partipolitiske lag og organisasjoner
- tiltak i regi av rene livssynsorganisasjoner som retter seg mot egne eller nye medlemmer.

Søknad, rapport og regnskap:

- Det må søkes på eget skjema.
- Ufullstendige søknader behandles ikke.
- Det stilles krav til rapport og regnskap.

Behandling:

Søknadene behandles av Bydelsutvikling, miljø- og kulturkomiteen (BMK) etter innstilling fra bydelsadministrasjonen.

Søknadsskjema fåes ved henvendelse til:

Bydelsadministrasjonen, Ryensvingen 1
Deichmanske bibliotek filial Bøler og Oppsal
Frivillighetssentralene i bydelen
Internett: www.bos.oslo.kommune.no

Søknaden sendes:

Bydel Østensjø
Postboks 157 Manglerud
0612 Oslo

Spørsmål kan rettes til Torunn Nyrmes, tlf. 23 43 85 61 / 954 48 233

Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjonen
Postadresse:
Postboks 157, Manglerud
Ryensvingen 1
0612 Oslo
www.bydel-ostensjo.oslo.kommune.no

Telefon: 23 43 85 00
Telefaks: 23 43 85 01
Bankgiro: 60040612087
Org nr: 974778807

e-post: postmottak@bos.oslo.kommune.no

Oslo kommune
Samferdselsetaten

197/08

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
29 SEPT 2008	
20060592 12	UG
AVD. SAMFERDSELSETATEN	AH 343.1

Bydel Østensjø
Pb. 157, Manglerud
0612 OSLO

Deres ref.:	Vår ref. (saksnr.):	Saksbeh.:	Dato: 25.09.2008
	200801193-21	Oddrun Helen Hagen, 91616118	Arkivkode: 102,0

HØRING AV SAMFERDSELSETATENS HANDLINGSPLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING 2009-2012

Samferdselsetatens handlingsplan for universell utforming 2009-2012 sendes herved ut på høring til etatens samarbeidspartnere.

Handlingsplanen er først og fremst et internt verktøy i forhold til Samferdselsetatens arbeid med universell utforming og tilgjengelighet for alle. Hensikten er å systematisere og prioritere tiltak innenfor Samferdselsetatens ansvarsområde. På grunn av behovet for koordinering og samarbeid på tvers av forvaltningsgrenser ønsker Samferdselsetaten å sende handlingsplanen på høring til berørte etater og virksomheter, bydelene og brukerorganisasjonene. Det er også viktig for Samferdselsetaten at tiltak og prioritering er i samsvar med brukerens behov.

Frist for innspill og kommentarer er **23. oktober**, og sendes per post eller e-post til:

Samferdselsetaten, Pb. 6703 Etterstad, 0609 Oslo
postmottak@sam.oslo.kommune.no

For spørsmål vedrørende handlingsplanen kan følgende kontaktes:

Samferdselsetatens koordinator for universell utforming:
Trine Presterud, e-post: trine.presterud@sam.oslo.kommune.no, tlf: (234)93051/930 16 217

Prosjektleder for utarbeidelse av handlingsplan for universell utforming:
Oddrun H. Hagen, e-post: oddrun.helen.hagen@sam.oslo.kommune.no, telefon: 916 16 118.

Samferdselsetaten

Besøksadresse:
Strømsveien 102
Postadresse:
Postboks 6703 Etterstad
0609 OSLO

Telefon: 02 180
Telefaks: 23 49 30 09

E-post: postmottak@sam.oslo.kommune.no
Internett: <http://www.sam.oslo.kommune.no>

Bankgiro: 6004.06.55045
Org.nr:NO 976 062 035

Vi minner samtidig om vårt seminar 15. oktober 2008 der vi vil informere om handlingsplanen og annet arbeid knyttet til universell utforming i Oslo. Vi ønsker at seminaret skal være en arena der deltakerne kan dele kunnskap og erfaring. Påmeldingsfrist er 3. oktober. Informasjon om seminaret er tilgjengelig på etatens nettsider: www.samferdselsetaten.oslo.kommune.no.

Med vennlig hilsen

Kunt O. Gabestad
Direktør

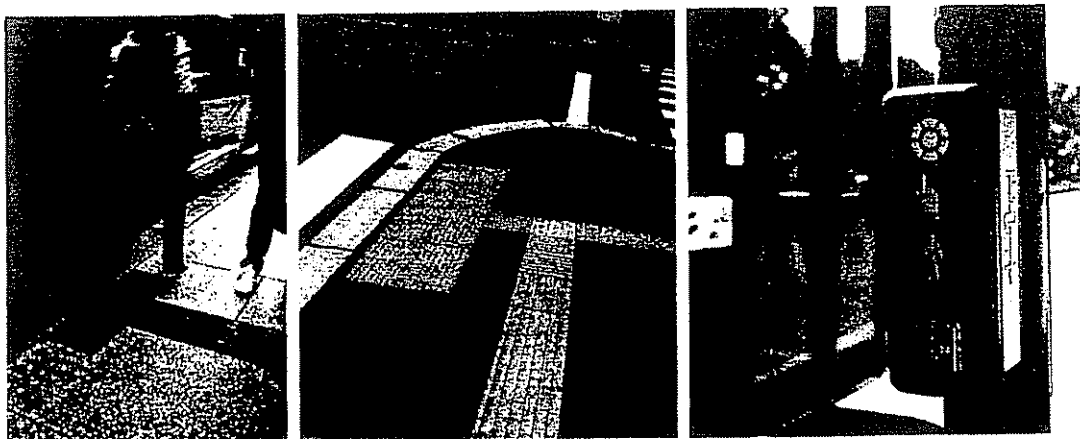

for Ingrid-Cristine Ericson
Avdelingsdirektør

Oslo kommune
Samferdssetaten

HANDLINGSPLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING 2009-2012

HØRINGSUTGAVE

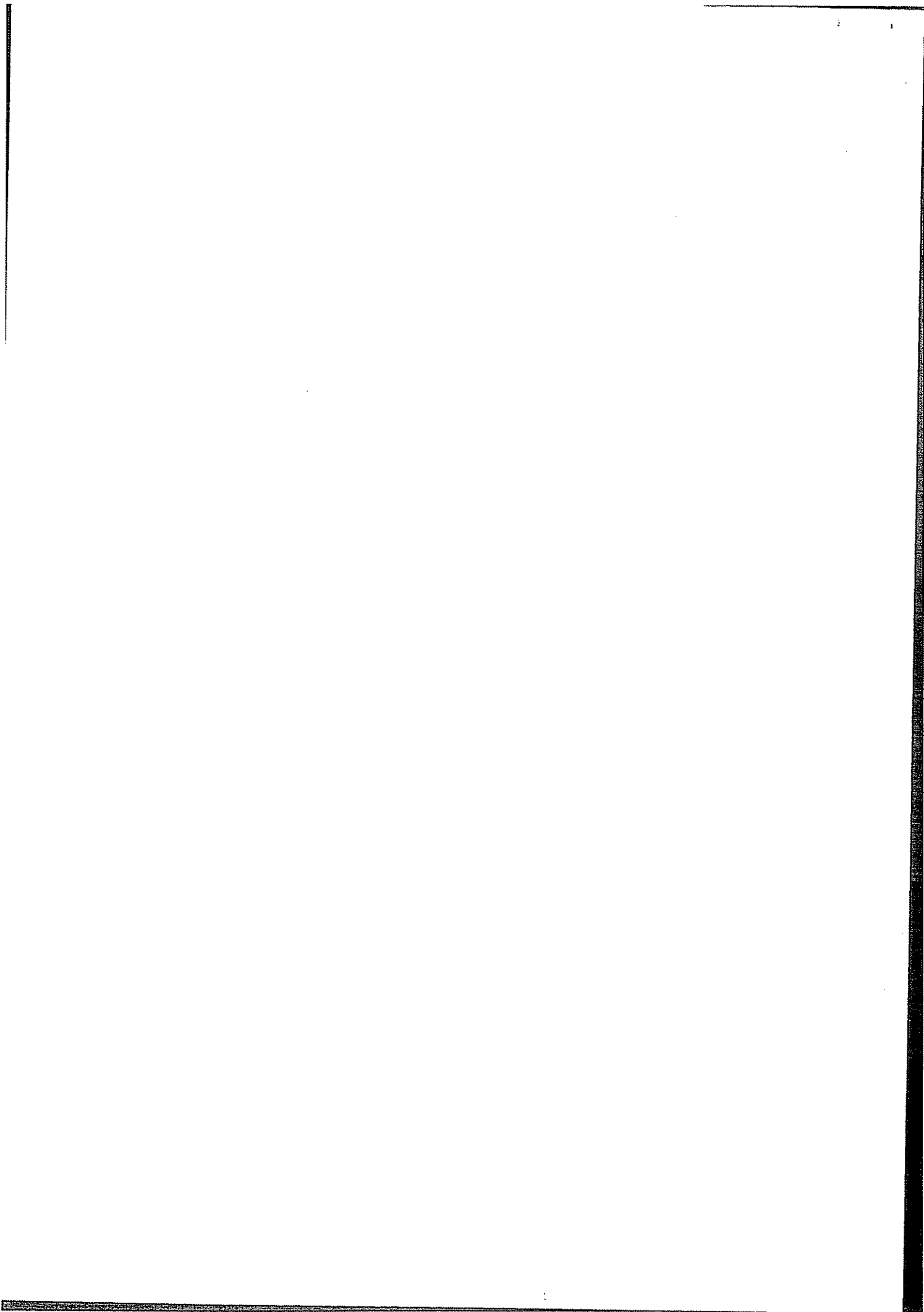
Innspill sendes til:

Samferdssetaten, Pb. 6703 Etterstad, 0609 Oslo
postmottak@sam.oslo.kommune.no

Høringsfrist 23. oktober 2008

Samferdsels-
etaten

FORORD

Utformingen av gater, fortau, gang- og sykkelveier, plasser og lignende påvirker folks mulighet til deltakelse i samfunnslivet. Som forvalter av kommunale veier, gater og plasser i Oslo har Samferdselsetaten et stort ansvar for byens fysiske omgivelser og for å sikre tilgjengelighet for alle brukergrupper. Gjennom handlingsplan for universell utforming ønsker Samferdselsetaten å koordinere og systematisere sin innsats for en tilgjengelig hovedstad. Handlingsplanen omfatter ikke kollektivtiltak, da dette ivaretas i eget prosjekt i Samferdselsetaten.

Denne handlingsplanen er utarbeidet av Samferdselsetaten. Samferdselsetaten har engasjert Oddrun Helen Hagen fra SWECO Norge AS som prosjektleder for arbeidet. Underveis er det samarbeidet med brukerorganisasjonene og det er innhentet uttalelser fra kommunale etater, virksomheter og bydeler.

Samferdselsetaten, 25. september 2008.

Nesten 1,2 millioner mennesker har i løpet av de siste 12 måneder opplevd uhell eller kommet i farlige situasjoner på grunn av bygningsmessige forhold.

574.000 personer opplevde uhell eller farlige situasjoner pga hull eller ujevnheter i gangareal.

23 % av befolkningen i Oslo opplever uhell/farlige situasjoner på grunn av hull eller ujevnheter i gangareal mot 15 % i Norge totalt.

Synovate, 2008

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Innledning.....	3
1.1	<i>Bakgrunn.....</i>	3
1.2	<i>Handlingsplanens hensikt.....</i>	3
1.3	<i>Hvorfor universell utforming?.....</i>	3
1.4	<i>Samferdselsetatens visjon for universell utforming.....</i>	5
1.5	<i>Mål og delmål for perioden 2009-2012.....</i>	5
1.6	<i>Avgrensing.....</i>	6
1.7	<i>Medvirking.....</i>	6
2	Status 2008.....	8
2.1	<i>Manglende universell utforming – et samfunnsproblem.....</i>	8
2.2	<i>Lovverk og veiledningsmaterieill.....</i>	8
2.3	<i>Samferdselsetatens arbeid med universell utforming.....</i>	8
3	Prioritering av tiltak.....	14
3.1	<i>Sammenhengende reisekjede.....</i>	14
3.2	<i>Ikke-fysiske tiltak.....</i>	14
3.3	<i>Fysiske tiltak.....</i>	15
3.4	<i>Tiltak som ikke inngår i handlingsplanen.....</i>	19
3.5	<i>Omprioritering i løpet av handlingsplanens periode.....</i>	19
4	Tiltak i perioden 2009-2012.....	21
4.1	<i>Kompetanse.....</i>	21
4.2	<i>Samarbeid.....</i>	22
4.3	<i>Informasjon.....</i>	25
4.4	<i>Styringsdokumenter.....</i>	26
4.5	<i>Fysiske tiltak.....</i>	29
4.6	<i>Anleggs- og gravearbeid.....</i>	31
4.7	<i>Drift og vedlikehold.....</i>	33
4.8	<i>Evaluering.....</i>	35
5	Referanser.....	37
6	Vedlegg.....	38
	<i>Vedlegg 1: Symboler for bruk i prosjekter og kartlegging.....</i>	38

1 INNLEDNING

"Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming" (Miljøverndepartementet, 2007). Begrepet universell utforming (fra engelsk: universal design) har etter hvert blitt et standardbegrep i norsk planfaglig vokabular, i lovverk og forvaltning.

1.1 Bakgrunn

Handlingsplan for universell utforming er en oppfølging av følgende kommunale styringsdokumenter:

- Forslag til Oslo kommunes strategiske plan for universell utforming (Oslo kommune, Byrådsavdeling for byutvikling, 2008)
- Strategisk plan for Samferdselsetaten 2008-2011 (Samferdselsetaten, 2008a)
- Strategisk dokument for etatens arbeid med universell utforming (Samferdselsetaten, 2006)

1.2 Handlingsplanens hensikt

Handlingsplanen er en tiltaksplan som skal være et grunnlag og verktøy for årsplanlegging og rapportering. Hensikten med handlingsplanen er å systematisere og prioritere tiltak knyttet til universell utforming og tilgjengelighet for alle. I tillegg fastsetter handlingsplanen visjon, mål og delmål for perioden 2009-2012. Gjennomføring av tiltak beskrevet i handlingsplanen er avhengig av de til enhver tid gjeldende politiske og økonomiske rammer og føringer.

1.3 Hvorfor universell utforming?

Ut fra dagens krav skal det offentlige rom, inklusive gater, veier og plasser, være utformet på en måte som virker inkluderende for alle mennesker, uavhengig av alder og ferdigheter. Som forvalter av det kommunale veinettet har Samferdselsetaten et samfunnsansvar i forhold til å sikre god tilgjengelighet innenfor sitt ansvarsområde.

Krav til universelt utformete omgivelser

Det er et høyt prioritert politisk mål at alle borgere skal ha mulighet til å delta i samfunnet på lik linje. Det lovmessige grunnlaget for Samferdselsetatens virksomhet er vegloven, veitrafikkloven og plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter.

Utformingen av veier er regulert i vegloven. Vegloven stiller ingen krav til tilgjengelighet, men det slås fast at planleggingen av det offentlige vegnettet skal skje etter plan- og bygningslovens regler. Kravene til utformingen av vegnett følger av forskrift og utfyllende vegnormaler. Ved bygging av infrastruktur innen banesektoren er det stilt enkelte krav om universell utforming og tilgjengelighet, det er blant annet stilt krav om at forholdene skal legges til rette for orienterings- og bevegelseshemmede på plattformer, og at høyde og avstandsforskjeller mellom tog og plattform skal minimaliseres (Samferdselsdepartementet, 2006). Flere av vegnormalene er oppdatert med krav om universell utforming.

Gjennom plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter og veiledninger er det gitt bestemmelser som skal sikre at alle bygninger kan nyttes til sitt forutsatte formål, og at ferdige byggverk gir gode bruksmuligheter for orienterings- og bevegelseshemmede. Formålsbestemmelsen i gjeldende plan- og bygningslov § 2 inneholder ingen særskilt fremheving av tilgjengelighets- og brukbarhetshensyn, men rommer likevel adgang til å

ivareta slike hensyn som en del av det å «legge til rette for at arealbruk og bebyggelse blir til størst mulig gavn for den enkelte og samfunnet». Hensynet til tilgjengelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne faller inn under denne generelle formuleringen. I den nye plan- og bygningsloven, som forventes å tre i kraft fra 1. juli 2009, forsterkes kravet om tilgjengelighet for alle, blant annet ved at lovens formålsparagraf slår fast at prinsippet om universell utforming skal ivaretas både i planleggingen og i kravene til det enkelte byggetiltak. Kravet til universell utforming vil også bli tydeliggjort i forskrifter til den nye plan- og bygningsloven, her kan det også komme krav til når eksisterende bygg og uteområder skal være universelt utformet. Formålsparagrafen og nye forskrifter vil legge føringer når Samferdselsetaten planlegger nye tiltak.

Regjeringen har vedtatt ny diskriminerings- og tilgjengelighetslov som forbyr diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne. Loven skal gjelde på alle samfunnsområder og det innføres et diskrimineringsvern knyttet til manglende tilgjengelighet. Loven inneholder en egen bestemmelse om plikt til generell tilrettelegging (universell utforming) av all virksomhet som er rettet mot allmennheten, for eksempel publikumsbygninger og tilhørende uteområder. Loven forventes å tre i kraft fra 1. januar 2009. Plikten til generell tilrettelegging vil legge viktige føringer med hensyn til Samferdselsetatens forvaltningsansvar, både når det gjelder planlegging, drift og vedlikehold og kontroll.

I lov om offentlige anskaffelser (lov 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser) oppstilles det et krav om at offentlige oppdragsgivere skal ta hensyn til universell utforming under planleggingen av den enkelte anskaffelse.

Hva innebærer universell utforming for Samferdselsetaten?

Tilrettelegging av det offentlige rom slik at det er tilgjengelig for alle omfatter alle ledd i forvaltningen. For Samferdselsetaten innebærer dette at hensynet til universell utforming må ivaretas både ved planlegging og utføring av nye tiltak på veinettet, i oppfølging og kontrollen av bruken av veinettet, samt gjennom drift og vedlikehold.

"Hovedsiktemålet med universell utforming er å oppnå likestilling og deltakelse ved å fjerne eksisterende barrierer og hindre at nye oppstår. (...) Mens tilgjengelighet kan oppnås gjennom spesielle løsninger, forutsetter universell utforming at hovedløsningen skal imøtekomme alle brukerbehov" (Miljøverndepartementet, 2007). Universell utforming vil i mange tilfeller kreve store ombygginger. I forbindelse med nyanlegg og større rehabiliteringsprosjekter må universell utforming alltid være en premisse for arbeidet. I tilknytning til mange eksisterende uteområder er det også nødvendig å bedre tilgjengeligheten, men det kan være vanskelig å få til universelt utformede løsninger i forbindelse med mindre ombygginger, rehabilitering og tilrettelegging. På disse steder kan tilgjengelighet oppnås gjennom spesielle tilpasninger.

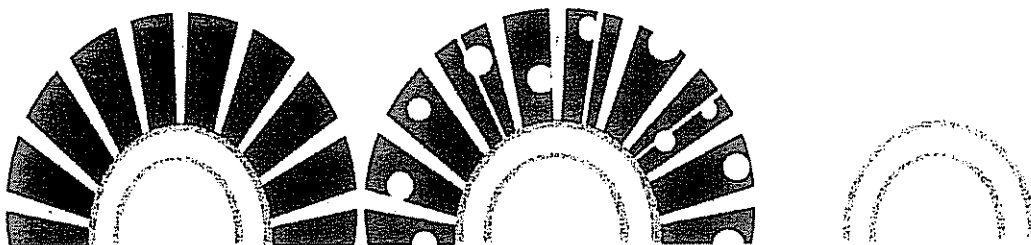
I forbindelse med bruken av det offentlige rom har Samferdselsetaten et ansvar for å sikre trygge omgivelser og god tilgjengelighet. I forbindelse med graving og stillaser beslaglegges ofte store deler av fortauet, og gatenettet blir stedvis uframkommelig. Ulike innretninger plasseres ofte i gangsoner, og bidrar til en ytterligere forverring. Her kan imidlertid god tilgjengelighet sikres gjennom klare rutiner, bevissthet i forvaltning og god oppfølging. Det må arbeides for utvidet kontroll av tilgjengeligheten, både gjennom samarbeid med Trafikketaten i forhold til sikring av ferdsele på offentlig sted, samt gjennom oppfølging av graveinstruksen og arbeid på kommunal grunn.

"Universell utforming fordrer presisjon ved utforming, drift og vedlikehold. Marginene for feil er små, og feil utførelse og manglende vedlikehold kan føre til at den inkluderende kvaliteten forsvinner." (Miljøverndepartementet, 2007). Utførelsen av drift og vedlikehold påvirker tilgjengeligheten, og krever presisjon både sommer og vinter.

Arbeidet med universell utforming er krevende og forutsetter at man tenker nytt og annerledes, blant annet i forhold til måten vi jobber på og hvordan vi finner gode løsninger som ivaretar alle. Universell utforming gir løsninger som er tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse, men som også fungerer godt for alle andre. Tradisjonelt har manns kroppen vært utgangspunktet for dimensjonering, men med utgangspunkt i premissene for universell utforming bør dimensjoneringen baseres på mennesket som barn, ung, voksen og eldre, mennesket med redusert funksjonsevne med hensyn til bevegelse, orientering og overfølsomhet ovenfor luftforurensninger og materialer, samt mennesket som bruker tekniske hjelpemidler som har konsekvenser for utforming (Husbanken og Statens bygningstekniske etat, 2008).

1.4 Samferdselsetatens visjon for universell utforming

Samferdselsetatens visjon er at hele Oslo er tilgjengelig for alle. I illustrasjonen nedenfor symboliserer kjernen av sola Oslo sentrum, mens strålene står for veiene.

Visjonen er først å få til universell utforming av indre by og de viktigste ferdselsårene inn til sentrum. Parallelt arbeides det med tiltak i bydelssentraene (stjernene) og de mindre gatene, slik at på sikt skal hele byen være tilgjengelig.

1.5 Mål og delmål for perioden 2009-2012

For å konkretisere arbeidet med universell utforming og tilgjengelighet for alle i perioden 2009-2012, er det pekt ut mål og delmål som skal bidra til å gjennomføre de rette tiltakene.

Mål

Samferdselsetaten inkluderer hensynet til universell utforming i planleggingen og forvaltningen av det kommunale veinettet slik at offentlige byrom oppleves som funksjonelle og attraktive for alle brukere.

Delmål 1 Kompetanse

Alle ansatte skal vite betydningen av universell utforming og ha den nødvendige kompetansen for å følge opp dette i sitt daglige arbeid.

Delmål 2 Samarbeid

Samferdselsetaten skal ha etablert gode samarbeidsrutiner med brukerorganisasjonene, andre etater og virksomheter og private aktører.

Delmål 3 Informasjon

Samferdselsetaten skal ha etablert system og rutiner for informasjon om tilgjengeligheten i Oslos gater og om hvordan universell utforming ivaretas i etatens arbeid.

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Delmål 4 Styringsdokumenter

Alle interne rutiner, regelverk, veiledere og lignende som Samferdselsetaten legger til grunn for sitt arbeid skal ivareta hensynet til universell utforming og tilgjengelighet for alle.

Delmål 5 Fysiske tiltak

Prinsippene om universell utforming integreres i all planlegging og gjennomføring av nye tiltak. Hensynet til universell utforming skal ivaretas både i etatens egne planer og i eksterne planer som Samferdselsetaten skal godkjenne eller uttale seg til. Sentrale områder og strøkgater skal utbedres ned hensyn til tilgjengelighet for alle.

Delmål 6 Anleggs- og gravearbeid

Tilgjengelighet ved anleggs- og gravearbeid forbedres gjennom god planlegging, oppfølging, kontroll og bruk av sanksjoner.

Delmål 7 Drift og vedlikehold

Fotgjengere skal, uavhengig av funksjonsgrad, oppleve god tilgjengelighet på det kommunale veinettet i både sommer- og vinterhalvåret. God tilgjengelighet skal sikres gjennom krav til utførelse i drifts- og vedlikeholdskontraktene, samt gjennom kontroll av utførte oppgaver. Det skal rettes særlig fokus på strekninger og områder som er spesielt tilrettelagt eller som er mye brukt.

Delmål 8 Evaluering

Samferdselsetaten skal ha etablert et system for evaluering både på overordnet og detaljnivå. Evalueringen skal danne grunnlaget for forbedringer, kompetanseoverføring og læring. Evalueringen skal skje i samarbeid med brukerorganisasjonene.

1.6 Avgrensning

I "Strategisk dokument for etatens arbeid med universell utforming" (Samferdselsetaten, 2006) ble prosesser og aktiviteter rettet mot universell utforming initiert. Gjennom handlingsplanen for universell utforming følges dette opp gjennom en detaljering og prioritering av tiltak slik at innsatsen innen eget ansvarsområde styrkes og koordineres. Handlingsplanen danner grunnlaget for fordeling og bruk av midler knyttet til konkrete fysiske tiltak og overordnede tiltak som for eksempel utredninger, veilednings- og informasjonsmateriell. I tillegg retter handlingsplanen seg mot drifts- og vedlikeholdstiltak, grave- og anleggsarbeid og øvrig forvaltning. Planer for kollektivtiltak inngår ikke i handlingsplanen, da dette ivaretas som eget satsningsområde. Det bemerkes at universell utforming er en viktig premisse når Samferdselsetaten planlegger kollektivtiltak. Oppgradering av signalanlegg følger også egne prioriteringer, men også her skal hensynet til universell utforming ivaretas.

Flere forhold av stor betydning for tilgjengelighet for alle faller utenfor Samferdselsetatens forvaltningsansvar. Gjennom en nettverksgruppe med andre etater og virksomheter ønsker Samferdselsetaten å synliggjøre behov og tiltak som faller utenfor etatens ansvarsområde, samt legge til rette for tverrsektoriell samhandling. Gjennom bruk av internett, brosjyrer med mer er det ønskelig å formidle relevant informasjon til næringsdrivende, gårdeiere og andre, slik at også disse kan bidra til økt tilgjengelighet i det offentlige rom.

1.7 Medvirking

I forbindelse med utarbeidelsen av handlingsplan for universell utforming er det lagt vekt på en god dialog internt i Samferdselsetaten, med brukerorganisasjoner, bydeler samt andre etater og virksomheter. Allerede opprettede fora, som brukerrådet for universell utforming og nettverksgruppen for etater og virksomheter er benyttet.

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Ved prosjektets oppstart ble det tatt kontakt med følgende brukerorganisasjoner:

- Norges Handikapforbund, Oslo
- Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Oslo
- Rådet for funksjonshemmede, Helse- og velferdsetaten (Oslo kommune)
- Norges Blindforbund, Oslo
- Det sentrale eldrerådet

Det er orientert om arbeidet med handlingsplanen i de faste brukerrådsmøtene. Det har også vært arrangert egne møter med de ulike organisasjonene der aktuelle tiltak og forslag til prioritering ble diskutert. Gjennom dialog med brukerorganisasjonene har Samferdselsetaten fått inn gode innspill til handlingsplanen, samt fått forankret arbeidet i forhold til den kompetanse brukerorganisasjonene har. Samarbeid med brukerorganisasjonene vil også være viktig i forbindelse med oppfølging av handlingsplanen.

Ved prosjektets oppstart ble bydelene i Oslo kommune kontaktet. Det ble spurt om bydelenes arbeid med universell utforming og kjennskap om lokale behov. Bydelenes arbeid med universell utforming ser ut til å variere mye. De innspill som er mottatt er vurdert i forhold til handlingsplanen.

Samferdselsetaten har opprettet en nettverksgruppe med personer som arbeider med universell utforming i andre etater og virksomheter. Hensikten med denne gruppen er å utveksle erfaringer, ha et kompetanseoppbyggende nettverk og drøfte problemstillinger som går på tvers av ansvarsområdet til den enkelte etat. De som er representert er foruten Samferdselsetaten; Helse- og velferdsetaten, Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Friluftsetaten, Trafikketaten, Kulturetaten, Byantikvaren, Ruter AS, Statens vegvesen region øst og Deltasenteret. Det er orientert om arbeidet med handlingsplanen i nettverksgruppen, og de ulike etatene og virksomheten har fått anledning til å komme med innspill til arbeidet. Her har hensikten vært å koordinere aktuelle tiltak og for å trekke grensesnittet mot tiltak som faller utenfor Samferdselsetatens ansvarsområde. Samarbeid med etatene og virksomhetene anses som en viktig del av de tiltak som planlegges utført i perioden 2009-2012, slik at man får en mest mulig samlet og koordinert innsats som tjener byens brukere.

Handlingsplan for universell utforming er sendt på høring til brukerorganisasjonene, bydelene samt aktuelle etater og virksomheter.

2 STATUS 2008

"Svært mange bygninger og uteområder har en utforming som utestenger eller skaper hindringer for mange. Trapper er kanskje det tydeligste symbolet på utestenging, men også høye fortauskanter, brosteinsgater og mangelfull snømåking gjør det vanskelig å ta seg fram for mange. Reklameskilt på fortauer, uheldig plassering av stolper og generell dårlig merkning av dører og trapper skaper hindringer for synshemmede"

(Sosial- og helsedirektoratet, 2008).

2.1 Manglende universell utforming – et samfunnsproblem

Når bygningen eller uteområdet er utformet slik at noen ikke kan komme inn eller får unødige problemer med å delta i aktivitetene, er det et samfunnsproblem og det forsterker de økonomiske og sosiale forskjellene i samfunnet (Sosial- og helsedirektoratet, 2008). En befolkningsundersøkelse utført av Synovate for Norges Blindeforbund viser at på landsbasis har nesten 1,2 millioner mennesker i løpet av de siste 12 månedene opplevd uhell eller kommet i farlige situasjoner på grunn av bygningsmessige forhold. I Oslo opplever 23 % av befolkningen uhell/farlige situasjoner på grunn av hull eller ujevnheter i gangareal mot 15 % i Norge totalt. Undersøkelsen viser at de mest alvorlige skadene forekommer ofte blant personer som har opplevd uhell på grunn av trapper og kanter. Andre forhold som skaper faresoner er blant annet hull og ujevnheter i bakken, glassflater, skilt, stolper eller andre hindringer i gangarealer (Synovate, 2008).

2.2 Lovverk og veiledningsmaterieill

På statlig hold har det de siste årene blitt lagt ned et betydelig arbeid for å oppnå universell utforming innen viktige samfunnsområder, blant annet gjennom endringer i lovverk, utarbeidelse av regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet, veiledningsmaterieill etc. Regjeringens mål er at alle samfunnsborgere skal ha like muligheter til personlig utvikling og livsutfoldelse. Samfunnsskapt hindringer kan gi dårligere vilkår for utdanning, arbeid og aktivt sosialt liv for personer med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen har utarbeidet en handlingsplan for økt tilgjengelighet, som skal være en aktiv plan for å bøte på dette. Strategien universell utforming er lagt til grunn i arbeidet. Det sentrale arbeidet med universell utforming følges opp i kommunene, blant annet gjennom strategiplaner og handlingsplaner.

Tiltak innen Samferdselsetatens ansvarsområde berøres av flere ulike lover, retningslinjer og veiledere, og det utvikles stadig nye normer og veiledningsmaterieill som fokuserer på universell utforming. Da det aktuelle grunnlaget er under stadig oppdatering henvises det til etatens nettsider om universell utforming, der det er utarbeidet en oversikt over aktuelle lover og regler: www.samferdselsetaten.oslo.kommune.no.

2.3 Samferdselsetatens arbeid med universell utforming

Retten til samfunnsdeltagelse avhenger av planleggingen, utformingen og vedlikeholdet av det offentlige rom. Samferdselsetaten har arbeidet med tilgjengelighet lenge, men først de siste to-tre årene har dette blitt et eget fokusområde med mer helhetlig og systematisk arbeid.

Styringsdokumenter

Temaet universell utforming er innarbeidet i Samferdselsetatens strategiske plan. Det foreligger også et eget strategisk dokument for Samferdselsetatens arbeid med universell

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

utforming som ble utarbeidet i 2006. Samferdselsetatens nettsider har eget tema punkt for universell utforming, der informasjon om etatens arbeid publiseres.

Samferdselsetaten har igangsatt arbeidet med å revidere gatenormalene for Oslo, slik at blant annet hensynet universell utforming ivaretas. Etaten har også utarbeidet en veileder for ledelinjer til kollektivtransporten

Grave- og anleggsarbeid

Det er utarbeidet ny graveinstruks der det stilles krav til tilgjengelighet og universell utforming. Graving i veier og gater medfører ulemper for trafikanter, gående, syklende, næringsdrivende og beboere ved graveområdet. I tillegg medfører graving fare for redusert trafiksikkerhet. Graveinstruksen er utarbeidet for at ulempene skal bli minst mulig og for å klargjøre hvilke krav som settes til både byggherre og entreprenør som skal gjennomføre gravearbeidet. Graveinstruksen har et eget punkt om universell utforming, der det heter at

"(...) omgivelsene ved gravestedet skal være utformet slik at de kan brukes av alle mennesker, og være tilrettelagt for fremkommelighet i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing eller spesiell tiltak. På gravestedet skal det derfor alltid være mulig å passere for alle og ikke minst for funksjonshemmede som for eksempel svaksynte, blinde, bevegelsehemmede, rullestolbrukere og personer med rullator og personer som triller barnevogn"

(Samferdselsetaten, 2008b).

Drift og vedlikehold

Målet for vinterdriften er å gi god fremkommelighet og trafiksikkerhet for alle trafikanter. Hovedveier, bussruter og bratte bakker skal være ferdigstrødd innen 4 timer etter at behovet oppstod, mens boliggate skal være strødd innen 12 timer. Brøyting av fortau mellom Ring 1 og grensen til "indre by" definert i *Politivedtekt for Oslo* iverksettes når det er målt 3 cm snø. I indre by utenfor Ring 1 skal fortau langs hovedveiene være strødd innen 4 timer, mens fortau langs boligveiene skal være strødd innen 12 timer. Langs de viktigste gangtraseene kastes og saltes fortauet. Fortauer og boligveier strøs med singel når det er glatt, mens hovedveier og bratte bakker strøs fortrinnsvis med salt. Samferdselsetatens entreprenører strør ikke lenger med saltblandet sand, kun strøsingel blir benyttet. Dette er en vesentlig endring som er med på å bedre bylufta, og som reduserer uønsket forurensing. Samferdselsetaten strør også fotgjengerovergangene, og snøranken ved fotgjengerfelt og inn til signalstolpene fjernes samtidig med brøytingen. Kommunale trapper blir måkt manuelt.

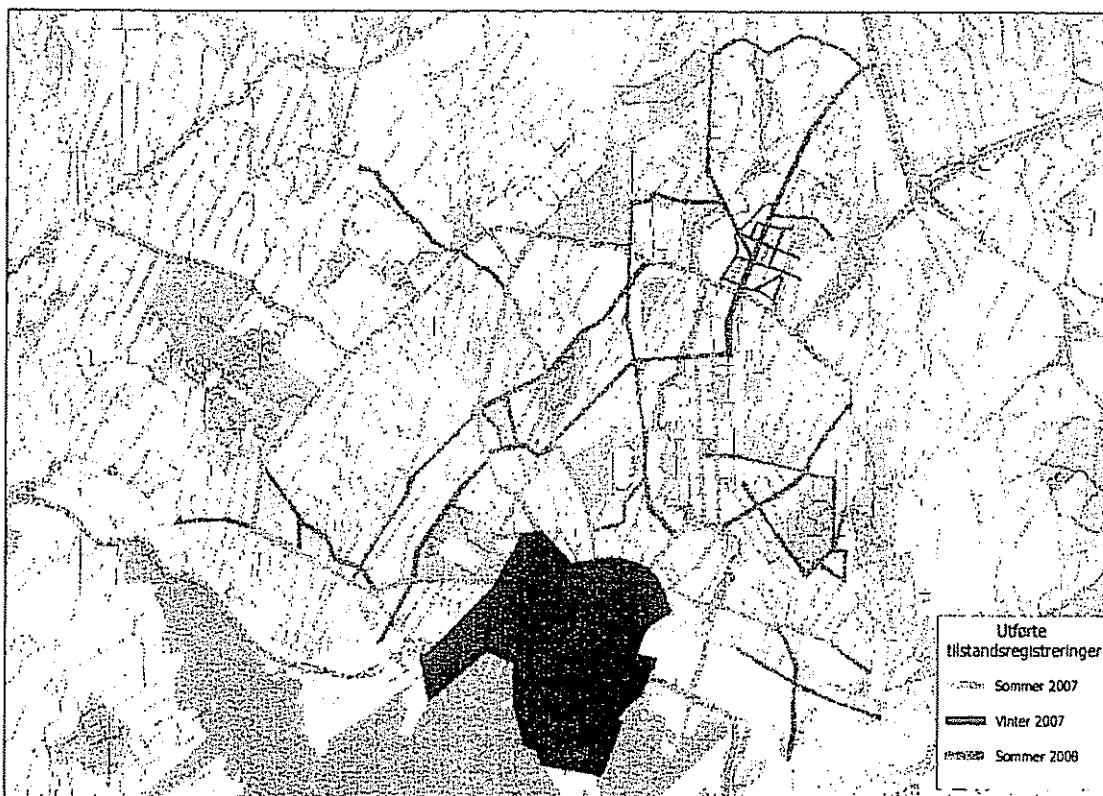
Internt og eksternt samarbeid

Etaten har i dag en egen koordinator som arbeider med universell utforming både internt og i samarbeid med brukerorganisasjoner og andre etater og virksomheter. Samferdselsetaten har opprettet et brukerråd med representanter fra brukerorganisasjonene, et eksternt nettverk med representanter fra ulike etater og virksomheter, samt et internt nettverk med representanter fra ulike seksjoner i etaten. Det er også gjennomført tiltak med hensyn til kompetanseoppbygging av etatens medarbeidere. I løpet av høsten 2008 har ca 50 medarbeidere deltatt på 3 dagers kurs i universell utforming.

Tilstandsregistrering

For å få kunnskap om hvilke fysiske tiltak Samferdselsetaten må gjøre for at kommunale veier, gater, plasser, fortau og lignende skal være tilgjengelige for alle er det utført tilstandsregistreringer av ulike gater og områder i Oslo. Tilstandsregistreringene danner utgangspunkt for anbefaling av konkrete tiltak, og avdekker gode og dårlige eksempler med hensyn til universell utforming. Gjennom tilstandsvurderingene avdekkes også behov for å gjennomføre større utbedringer, for eksempel behov for total gateopprusting.

Tilstandsregistreringer er gjennomført i Oslo sentrum og i viktige forbindelser ut av sentrum og utbedringstiltak er igangsatt enkelte steder. Kartet nedenfor viser det som er registrert.

Illustrasjonen viser områder som er registrert med hensyn til universell utforming og tilgjengelighet for alle.

Fysiske tiltak

Universell utforming er innarbeidet som tema i etatens anskaffelser og er en viktig premis i etatens forprosjekter, reguleringsplaner, detalj- og byggeplaner.

Samferdselsetaten har gjennomført flere fysiske tiltak som øker tilgjengeligheten. Gågater er rehabilitert med ledelinjer og forbedret atkomst til gårdene, nedsenket kantstein ved gangfelt er utbedret en rekke steder og lydsignal er installert i ca 190 av 216 signalanlegg. Varselsindikator er anlagt ved noen gangfelt og Samferdselsetaten utreder ulike løsninger for hvordan dette skal utføres.

Tiltak knyttet til kollektivtrafikk er et høyt prioritert område i Samferdselsetaten. Samferdselsetaten har etablert et eget prosjekt SamFram, som er tillagt ansvar for planlegging og gjennomføring av kollektivtrafikktiltak på det kommunale veinettet i Oslo. Prosjektet samarbeider med brukere og kollektivselskapene. Det arbeides med flere ulike slags tiltak, blant annet etablering av høystandard holdeplasser, ledelinjer på holdeplass, fortau og gangforbindelser til og fra holdeplassene, informasjonstiltak, samlokalisering etc. Det gjennomføres også kartlegging av bussruter med blant annet vurdering av tilgjengeligheten. I forbindelse med kollektivtrafikktiltak er det høy fokus på universell utforming.

Gode eksempler

Tilstandsregistreringene viser flere gode eksempler med hensyn til universell utforming.

Lydsignal med relieffkart. Lydsignal er installert ved ca 87 % av signalanleggene Samferdselsetaten har ansvaret for. Foto: Samferdselsetaten.

Det er gjennomført flere prosjekter med ledelinjer, både på holdeplasser og i gågater. Foto: Samferdselsetaten.

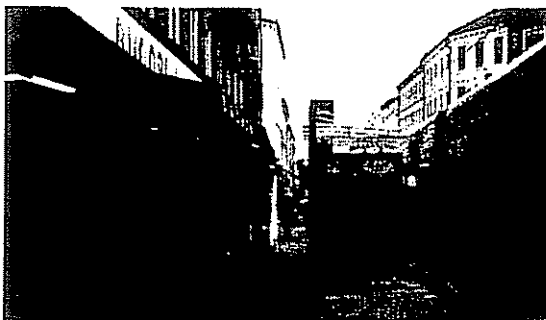
Soneinndeling med forskjellig belegg gir et logisk og lettlest gangareal. Møbleringssonen er ført helt frem til gangfelt, og det er god kontrast mellom de ulike materialene. Foto: Samferdselsetaten.

Soneinndeling med ulikt belegg i møblerings- og gangarealet. Foto: Samferdselsetaten.

Dårlige eksempler

Dessverre avdekker tilstandsregistreringene at man på mange steder har behov for mange tiltak for å skape god tilgjengelighet til byens uterom.

Holdeplassen beslaglegger store deler av fortauet. Lehuset og salgsinnretninger gir redusert fremkommelighet. Foto: Samferdselsetaten.

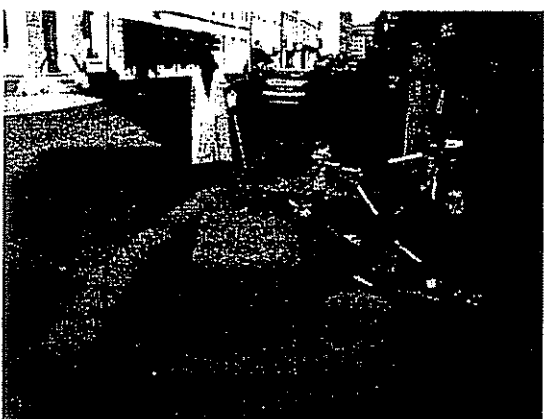
Salgsinnretningene reduserer fremkommeligheten på fortauet, og gjør det spesielt vanskelig for bevegelses- og synshemmede. Foto: Samferdselsetaten.

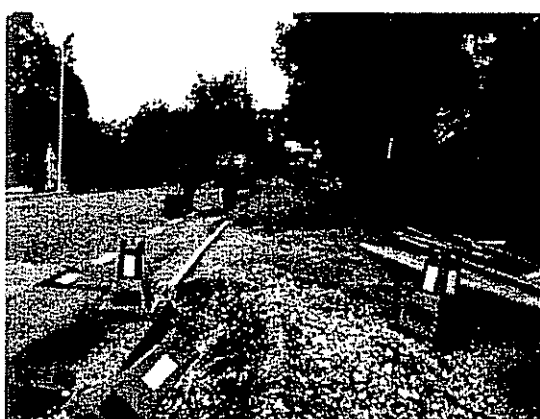
Salgsinnretninger på fortauet kombinert med trær gir redusert fremkommelighet. Foto: Samferdselsetaten.

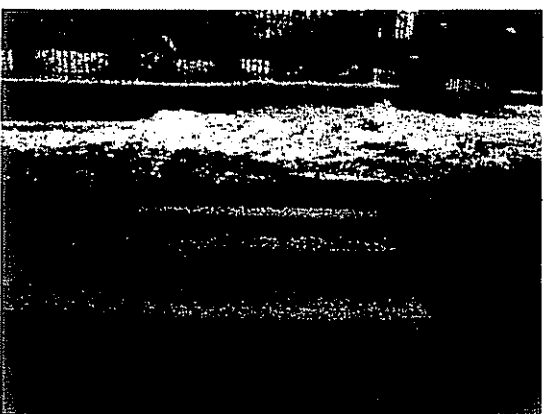
Betonggrisen forhindrer kjøring på fortau, men reduserer fremkommelighet for gående og kan være til fare for synshemmede. Foto: Samferdselsetaten.

Ved gravearbeid reduseres ofte fremkommeligheten, og sikringen av anlegget er mangelfull. Foto: Samferdselsetaten

Fotgjengeren benytter sykkelfeltet og kjørebanelen på grunn av gravearbeid. Sikringen av anlegget er mangelfull. Foto: Samferdselsetaten

Manglende brøyting ved gangfelt gir dårlig fremkommelighet for alle og blir et stort problem for syns- og bevegelseshemmede. Foto: Samferdselsetaten.

Issvull ved gangfelt gir dårlig fremkommelighet for alle og blir et stort problem for syns- og bevegelseshemmede. Foto: Samferdselsetaten.

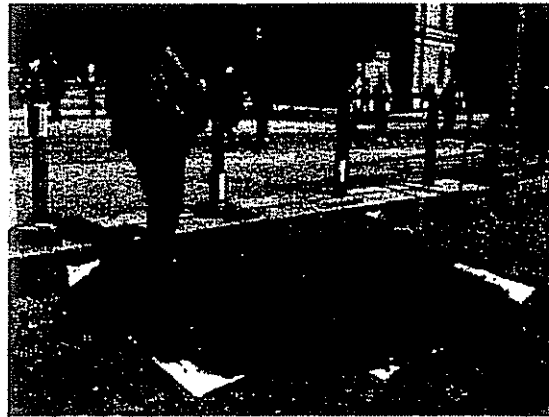
Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Løv på fortauet gjør det glatt, samt at det blir vanskelig å se ujevnheter i gangarealet. Foto: Samferdssetaten.

Et smalt fortau med slitt dekke blir her ufremkommelig på grunn av at kummene ligger henslengt. Foto: Samferdssetaten

På grunn av anleggsarbeider i Stortingsgata ble fotgjengere ledet til å krysse kjørebane ved holdeplass. Høydeforskjellen mellom kjørebane og holdeplassareal er uakseptable som gangsone. Ved hjelp av enkle grep er krysningspunktet gjort midlertidig tilgjengelig for alle. Foto: Samferdssetaten.

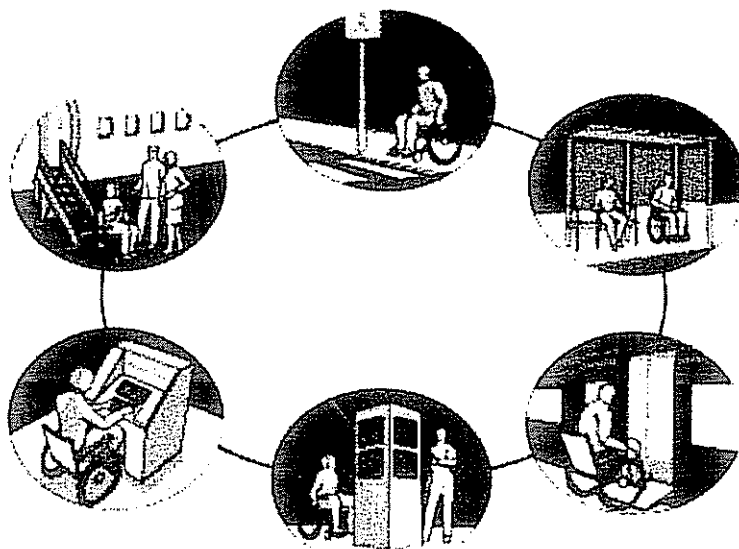
3 PRIORITERING AV TILTAK

Handlingsplan for universell utforming skal etablere et system for inndeling og prioritering av tiltak som må gjøres for å oppnå universell utforming og tilgjengelighet for alle på gater, veier og plasser innenfor Samferdselsetatens ansvarsområde. Planen omfatter både fysiske og ikke-fysiske tiltak, og det er lagt opp til en strategi for prioritering av de ulike tiltakene. Gjennomføring av tiltak beskrevet i handlingsplanen er avhengig av de til enhver tid gjeldende politiske og økonomiske rammer og føringer.

3.1 Sammenhengende reisekjede

For mennesker med funksjonsnedsettelse er samspillet mellom de ulike delene av reisekjeden avgjørende for brukbarheten av tilbudet. *"Utforming av hele reisekjeden etter prinsippene om universell utforming bidrar til økt kvalitet og reiseaktivitet for alle reisende"* (NHF, 2005).

For å få til et sammenhengende nett som tilfredsstillende kravet til universell utforming tas det utgangspunkt i reisekjedens hovedledd. Dette omfatter veien til og fra holdeplassen, selve holdeplassen/terminalen, transportmidlet, informasjon, betalingssystemer, samt assistanse, service og opplæring. For å få til et godt samspill mellom reisekjedens ulike deler må det gjennomføres både fysiske og ikke-fysiske tiltak. Deler av reisekjeden faller utenfor Samferdselsetatens ansvarsområde. Her er det imidlertid viktig med tverrsektoriell samhandling og at etaten gjennom sitt arbeid påvirker andre etater og virksomheter, slik at hele reisekjeden blir tilgjengelig.

Reisekjedens hovedledd. Illustrasjon: David Keeping. Kilde: NHF 2005.

3.2 Ikke-fysiske tiltak

De ikke-fysiske tiltakene skal danne grunnlaget for gjennomføring av hensiktsmessige fysiske tiltak, og skal gi Samferdselsetaten den nødvendige kompetanse og grunnlagsmaterieell for å kunne ivareta hensynet til universell utforming og tilgjengelighet for alle på en tilfredsstillende måte i sitt arbeid. Eksempler på ikke-fysiske tiltak er

kompetanseheving, oppdatering av saksbehandlingsrutiner og normer, utarbeidelse av veiledningsmateriell, kontroll og lignende.

Forslag til prioritering av ikke-fysiske tiltak

Ikke-fysiske tiltak gjennomføres ved bruk av interne ressurser eller ved kjøp av konsulenttjenester. Det er vanskelig å beskrive en konkret strategi for å prioritere de ikke-fysiske tiltakene. Men det er lagt opp til at det er viktig å jobbe for at Samferdselsetaten har det nødvendige grunnlaget for å ivareta universell utforming innen sine ansvarsområder. Dette innebærer blant annet oppdatering av styringsdokumenter og saksbehandlingsrutiner, slik at saksbehandlere og prosjektledere har gode verktøy for å sikre at hensynet til universell utforming får høy fokus. Sammen med kompetansebyggende tiltak vil dette gjøre Samferdselsetaten godt rustet i arbeidet.

Oppdatering av etatens gatenormaler anses også som en svært viktig oppgave, både fordi Statens vegvesens håndbok 017 nå er revidert, men ikke minst på grunn av at kravet til universell utforming har fått forsterket fokus gjennom blant annet lovendringer. Da erfaringsgrunnlaget for løsninger rettet mot universell utforming er mangelfullt, er det også viktig at man gjennom utrednings- og utviklingsarbeid jobber for å komme frem til gode fysiske løsninger. Dette arbeidet bør skje i samarbeid med sentrale myndigheter, andre kommuner og brukerorganisasjonene. Evaluering er også et forhold som bør ha høyt fokus i denne forbindelse. Kun gjennom en bevisst evaluering vil man kunne få den nødvendige utvikling av løsninger samt den kompetanseoverføring som er nødvendig for å lykkes i arbeidet med universell utforming og tilgjengelighet for alle.

Det er også viktig at arbeidet som utføres kontrolleres og følges opp, slik at intensjonene med de fysiske løsningene ivaretas gjennom forvaltningen. For at et anlegg som er bygget etter prinsippene om universell utforming skal kunne opprettholde sin tiltenkte funksjon, må ikke brukbarheten svekkes av utilsiktet bruk eller manglende drift og vedlikehold. Leie av gategrunn til salgsareal, uteservering og lignende kan være en berikelse for bylivet, men i mange tilfeller ser man at disse aktivitetene fyller opp så store deler av fortauet at det blir vanskelig å passere. Elementer som plasseres uten hensyn til gangsoner kan redusere fremkommeligheten og enkelte brukergruppers mulighet for bruk av det offentlige rom. Det er viktig at man tilrettelegger for en allsidig bruk av byens rom, men at man gjennom forvaltning og kontroll sikrer at denne bruken ikke utestenger enkelte fra å delta i byens aktiviteter. Det er derfor viktig at Samferdselsetaten arbeider for at tilgjengeligheten bedres gjennom kontroll og gjennom sine ulike samarbeidsfora.

3.3 Fysiske tiltak

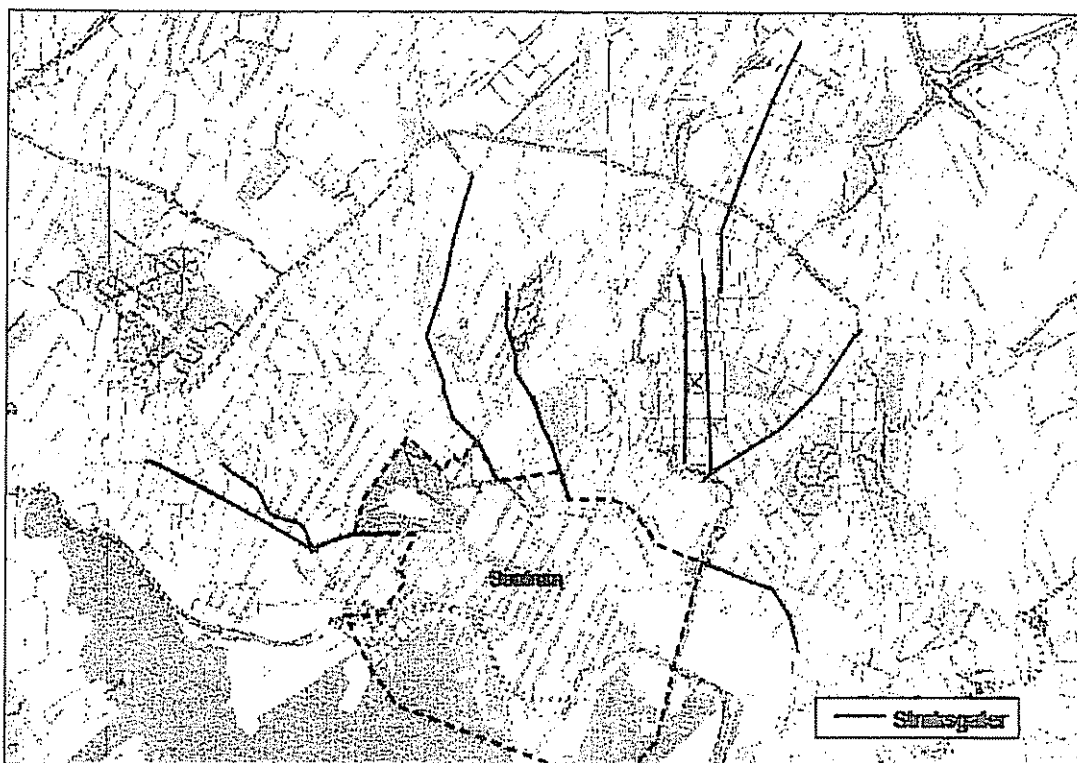
Fysiske tiltak skal bedre tilgjengeligheten til offentlige byrom som forvaltes av Samferdselsetaten. Ved å ta utgangspunkt i et sentralt start- og målpunkt og gjennomføre tiltak i viktige forbindelser og områder ut fra dette punktet, kan man skape god tilgjengelighet og sammenheng. Innenfor prioriterte forbindelser og områder utføres nødvendige tiltak i den grad det lar seg gjøre. Det er foreslått at det tas utgangspunkt i Jernbanetorget som er under opprusting, og at forbindelser ut fra dette start- og målpunktet prioriteres med hensyn til gjennomføring av fysiske tiltak. Denne tilnærmingen er forenbar med etatens visjon for arbeidet med universell utforming. Planen inneholder ikke kollektivtiltak, da disse ivaretas i eget prosjekt i Samferdselsetaten.

Inndeling av byens, gater, plasser og torg

I tillegg til at forbindelser og plasser i indre by er tilgjengelige, er det viktig å se på enkeltområder også utenfor indre by. Mange personer ferdes sjelden i sentrum, men oppsøker lokalsentra. Tilstandsregistrering og gjennomføring av tiltak i tilknytting til lokale sentra/møteplasser i ytre by bør derfor igangsettes parallelt med tiltak i indre by. For å

prioritere hvor det skal gjennomføres fysiske tiltak er det tatt utgangspunkt i en overordnet inndeling av byens gater, plasser og torg. I forslag til Kommunedelplan for torg- og møteplasser (Plan- og bygningsetaten, 2007) er det foreslått en femdelte inndeling av viktige gater, veier, torg og plasser i både indre og ytre by.

Strøksgate er en gate utenfor sentrum med høy grad av sentralitet og et variert handelstilbud supplert med øvrige urbane funksjoner og egenskaper. Strøksgatene har en viktig funksjon som møtested på hele eller deler av strekningen, men også som transportårer for offentlig transport. Strøksgatene er de sentrale forbindelsesårer fra sentrum og bør derfor være høyt prioritert.

Strøksgater Samferdselsetaten har ansvaret for.

Samferdselsetaten har ansvaret for følgende strøksgater:

- Bygdøy allé fra Solli plass til Nobels gate
- Frognerveien fra Solli plass til Amtmann Furus plass. Strekingen videre til Frogner plass er definert som annen gate som skal tilrettelegges som møteplass
- Pilestredet fra Holbergs gate til Bislett og Thereses gate
- Ullevålsveien fra Keysers gate til Collets gate
- Markveien fra Torggata til Sanner gata
- Thorvald Meyers gate fra Storgata til Sanner gata
- Tofftes gate fra Schleppegrells gate til Biermanns gate, Vogts gate fra Biermanns gate til Åsengata, Sandakerveien fra Åsengata til Sandaker senter.
- Brugata, Grønland og Grønlandsleiret fra Grønland til Schweigaards gate
- Trondheimsveien fra Storgata til Carl Berners plass. Trondheimsveien videre til Mailundveien er også definert som strøksgate, men faller utenfor Samferdselsetatens ansvarsområde

Bogstadveien er også definert som strøksgate, men faller utenfor Samferdselsetatens ansvarsområde.

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Annen gate som skal tilrettelegges som møtested har samme egenskaper som møtested som strøgsgate, men kan for eksempel ha noe lavere fotgjengerintensitet og aktivitetsnivå. Noen av disse gatene ligger i tilknytning til strøgsgatene og tiltak kan med fordel gjennomføres samtidig med tiltak i den nærliggende strøgsgate.

Overordnet forbindelse er overordnede turveier og andre viktige gangbaserte forbindelser til og mellom byens torg og møteplasser. Turveier er Friluftsetatens ansvarsområde, mens noen av de andre gangbaserte forbindelsene er Samferdselsetatens ansvar.

Torg/plass tilsvarer i stor grad det man tenker med bymessige plasser i indre Oslo og i sentre i ytre by. Mange av disse plassene forvaltes av Samferdselsetaten. Det bør gjennomføres tiltak i sentre i ytre by samtidig med tiltak i indre by.

Annen overordnet møteplass er bl.a. parker, idretts-/lekeområder og andre grøntområder, og gårdsanlegg. Disse vil i hovedsak falle utenfor Samferdselsetatens ansvarsområde.

Forslag til prioritering av fysiske tiltak

Tiltak prioriteres i *strøgsgatene*, da disse danner de viktigste ferdselsårene inn til sentrum samtidig som de er en møteplass i seg selv. Det ble gjennomført tilstandsregistreringer i alle strøgsgatene sommeren 2007 og 2008. I perioden 2009-2012 bør det gjennomføres tiltak i minimum 1-2 strøgsgater per år. Høsten 2008 igangsettes tiltak i Pilestredet og Thereses gate. *Annen gate som skal tilrettelegges som møtested* prioriteres når de ligger i tilknytning til en strøgsgate. Øvrige gater i denne kategorien prioriteres ikke innenfor handlingsplanens periode. Som et supplement til strøgsgate og annen gate som skal tilrettelegges som møtested må det ses på viktige *forbindelser på tvers*. Disse er ikke definert i forslag til Kommunedelplan for torg og møteplasser. Det er utført tilstandsregistrering i et par slike forbindelser sommeren 2008, og tiltak i disse bør gjennomføres i løpet av handlingsplanens periode. Av hensyn til tilgjengelige ressurser og midler er tiltak i de gangbaserte forbindelsene ikke prioritert i handlingsplanen. Når det gjelder torg/plasser bør det i løpet av handlingsplanens periode igangsettes tiltak i sentre i de bydelene der det ikke er strøgsgater. Dette gjelder følgende bydeler: Alna, Bjerke, Grorud, Nordre Aker, Nordstrand, Stovner, Søndre Nordstrand, Ullern, Vestre Aker og Østensjø. Omfanget av tiltak i disse bydelene må vurderes i forhold til tilgjengelige ressurser i perioden.

Prioritering av fysiske tiltak:						
Sted	Hva utføres i handlingsplanens periode	2009	2010	2011	2012	Senere
Sentrum	Diverse enkelttiltak	x	x	x	x	x
Strøgsgater	1-2 gater per år	x	x	x	x	x
Annen gate som skal tilrettelegges som møteplass	Når de ligger i tilknytning til strøgsgate, øvrige gater senere	x	x	x	x	x
Overordnet forbindelse	Ikke prioritert					x
Torg/plasser	Torg/plasser i bydeler uten strøgsgater		x	x	x	x
Annen overordnet møteplass	Faller utenfor Samferdselsetatens ansvarsområde					
Forbindelser på tvers	2 forbindelser ble registrert i 2008, tiltak i en av disse bør gjennomføres innenfor handlingsplanens periode				x	x
Prosjektering av større tiltak	Det tas utgangspunkt i tilstandsregistreringene.	x	x	x	x	x
Annet	Mindre fysiske tiltak basert på henvendelser fra brukerorganisasjonene		x	x	x	x

I forslag til Kommunedelplan for torg og møteplasser er sentrumsområdet holdt utenfor. I handlingsplanens periode skal det også gjennomføres tiltak her med utgangspunkt i utført tilstandsregistrering.

Innenfor investeringsbudsjettet bør det også være rom for gjennomføring av mindre fysiske tiltak basert på henvendelser fra brukerorganisasjonene.

Gjennomføring av fysiske tiltak

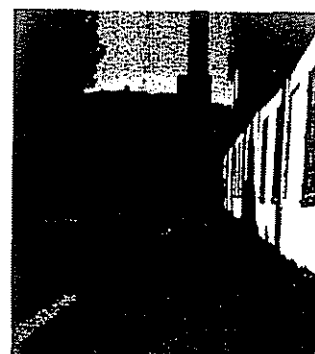
Som utgangspunkt gjennomføres alle typer tiltak i et prioritert område. Mange tiltak lar seg gjennomføre som strakstiltak, det vil si at tiltakene kan utføres som standardløsninger og at det ikke er behov for prosjektering. Eksempler på slike tiltak er flytting av løse og enkelte faste elementer, utskifting av vannrenner og rehabilitering av dekke. I et prioritert område kan det imidlertid også være forhold som krever større ombygging og prosjektering, og som ikke kan gjennomføres som strakstiltak. Noen tiltak kan være kostnadskreven, samtidig som man må følge gitte krav til planprosesser. Gjennomføring av større tiltak kan derfor ta opptil flere år, avhengig av kompleksitet og tilgjengelige ressurser. Eksempler på slike tiltak er flytting av større konstruksjoner, heving av kjørebane for å oppnå tilfredsstillende tverrfall på fortau og riktig nedsenk ved gangfelt der dette kompliseres av forhold i grunnen eller langs fasade.

Fjerning av løse elementer og utbedring av dekke er enkle tiltak som kan løses raskt. Foto: SWECCO.

Store høydeforskjeller krever større tiltak, og må prosjekteres. Foto: Samferdselsetaten.

Flytting av KL-master, vil være et omfattende tiltak. Foto: Samferdselsetaten.

De første årene fokuseres det på gjennomføring av mange mindre tiltak som kan gjennomføres raskt, samtidig som man igangsetter prosjektering slik at man får nødvendig planreserve. Det kan også være aktuelt å utføre kun en tiltakstype i et større område. Dette kan være en tiltakstype som anses som spesielt viktig, og der man ser at tiltaket har stor betydning for en eller flere brukergrupper. Tiltakstyper som anses å ha stor effekt for en eller flere brukergrupper bør kunne utføres uavhengig av andre tiltak. Aktuelle tiltakstyper kan for eksempel være etablering av lydfyr i signalanlegg, fjerning av løse og faste hindringer, utbedring av vannrenner, reasfaltering og utbedring av dekke etc. Oslo kommune har allerede god erfaring med slike tiltak gjennom Trafikketatens opprydding av løsfoteklame i forbindelse med forsøksordning med kommunal håndhevelse av politivedtekter.

Kostnader

Med utgangspunkt i utførte tilstandsregistreringer er det gjennomført kostnadsberegninger av strekningene som ble registrert sommeren 2007 og 2008, samt for enkelttiltak i Oslo sentrum basert på en registrering vinteren 2007. Kostnadsvurderingene er basert på erfaringstall. Tiltak som krever større prosjektering, etablering av ledelinjer, samt flytting av faste og løse elementer er ikke med i beregningene. På grunn av stor usikkerhet knyttet til omfanget av arbeidet har prisene stor usikkerhet. For strøkgater er det beregnet at utbedring av dekke

(med asfalt), oppmerking av gangfelt, flytting av gangfelt, etablering av riktig nedsenk ved gangfelt og krysningspunkt, etablering av varsel ved fare, etablering av møbleringssone og utskifting av vannrenne vil koste ca 2 millioner per gate. For enkelttiltak i Oslo sentrum er det for eksempel beregnet at utskifting av gamle vannrenner vil koste ca kr 1 000 000. Prisen vil avhenge av materialbruk.

3.4 Tiltak som ikke inngår i handlingsplanen

Som del av reisekjeden er forhold knyttet til kollektivtrafikk svært viktig av hensyn til universell utforming. Samferdselsetaten har etablert et eget prosjekt SamFram som er tillagt ansvar for planlegging og gjennomføring av kollektivtrafikktiltak på det kommunale veinettet i Oslo. Dette med bakgrunn i Samferdselsetatens ønske om å ha et spesielt fokus på miljøvennlige transportformer og forbedring av framkommeligheten for disse transportformene. Prosjektet sikrer at de kollektivprosjekter som etaten har ansvar for gjennomføres som planlagt med hensyn til økonomi, fremdrift og kvalitet. SamFram er både internt i etaten og overfor eksterne aktører en pådriver i arbeidet med å forbedre forholdene for kollektivtransporten i Oslo. Kollektivtiltakene gjennomføres i henhold til egne prioriteringer, og er derfor ikke beskrevet som tiltak i handlingsplan for universell utforming. Det er imidlertid svært viktig at universell utforming vektlegges i arbeidet med kollektivtiltakene. For eksempel bør kollektivlinjer kartlegges med hensyn på å bedre tilgjengeligheten til offentlig transport. Holdeplasser bør utbedres, slik at hensynet til universell utforming ivaretas. Holdeplassen bør være utstyrt med benker, lys og lehus, i tillegg til at de bygges med riktig kantsteinshøyde og ledelinjer. SIS (sanntidsinformasjonssystem) med lydannonsering bør etableres på alle holdeplasser.

Samferdselsetaten har også ansvaret for signalanlegg på kommunalveinettet. I dag er det installert lydsignal i ca 190 av 216 signalanlegg. Ved oppgradering av signalanlegg skal arbeidet omfatte etablering av akustisk signal, taktil pil og kart. I tillegg skal det ved istandsettelsen etableres riktig nedsenk og varselsindikator ved gangfelt. Installasjoner i krysset som er til hinder for framkommeligheten må vurderes flyttet. Oppgradering av signalanlegg skjer i henhold til egne planer og i forhold til SIS og trafikksikkerhet, og er derfor ikke omtalt som egne tiltak i handlingsplanen.

3.5 Omprioritering i løpet av handlingsplanens periode

Den til enhver gjeldende økonomiske situasjonen kan medføre omprioritering av tiltak i handlingsplanen. Opparbeidelse av planreserver er viktig for å være forberedt dersom etaten får økte bevilgninger øremerket universell utforming og tilgjengelighet. Reduserte bevilgninger kan imidlertid medføre at enkelte tiltak må nedprioriteres. Politiske føringer kan også påvirke hvilke tiltak som gjennomføres og fremdriften for disse.

Det gjøres oppmerksom på at det gjennom forskrifter til ny plan- og bygningslov kan komme krav og tidsfrister til eksisterende uteområder som kan medføre endret prioritering i handlingsplanen.

Det kan også være grunn til omprioritering av tiltak med bakgrunn i etatens egne prosjekter innen ulike budsjettposter, samt andre etaters prosjekter. Dette kan for eksempel være oppgradering av et område med hensyn til universell utforming og tilgjengelighet i forbindelse med ombygging av t-banestasjoner. En forutsetning bør da være at hensynet til universell utforming er ivaretatt i prosjektet. I forbindelse med utarbeidelse av handlingsplanen er det ikke kommet spesifikke tilbakemeldinger fra andre etater om prosjekter som initierer tiltak fra Samferdselsetatens side. Det forventes imidlertid at dette kan bli aktuelt i løpet av handlingsplanens periode.

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Enkelte bydeler har meldt om gjennomføring av tilstandsregistreringer og opprettelse av tverrpolitiske arbeidsgrupper som ønsker å se på situasjonen med hensyn til universell utforming. Behov som meldes inn gjennom slikt arbeid kan også danne grunnlag for omprioritering av tiltak i handlingsplanen.

4 TILTAK I PERIODEN 2009-2012

"Universell utforming må sikres ivarett i alle ledd, både i ulike planfaser, for utførelsen og for forvaltning drift og vedlikehold" (Plan- og bygningsetaten, 2008). Samferdselsetaten har mange oppgaver som berører universell utforming. Selv om man de siste årene har fått økt fokus på universell utforming viser tilstandsregistreringene at mye bør gjøres for å skape et tilgjengelig utemiljø. Foruten konkrete fysiske tiltak kan Samferdselsetaten bidra til en universell utformet og tilgjengelig by gjennom informasjon, forvaltningspraksis, kontroll, rutiner og veiledere.

Det er viktig at tiltak knyttet til investeringsbudsjettet følges opp og suppleres med tiltak også innenfor andre budsjettområder.

De ulike tiltakene i handlingsplanen er kategorisert i forhold til etatens ulike ansvarsområder og er beskrevet i de etterfølgende tiltaksgruppene. Det bemerkes at en seksjon kan berøres av tiltak som ligger utenfor sitt ordinære ansvarsområde, da samarbeid på tvers av seksjoner og avdelinger er en viktig premiss for å ivareta universell utforming i alle ledd og på en helhetlig måte.

4.1 Kompetanse

Delmål

Alle ansatte skal vite betydningen av universell utforming og ha den nødvendige kompetansen for å følge opp dette i sitt daglige arbeid.

Måloppnåelse forutsetter at arbeidet koordineres internt og at det gjennomføres kompetansehevede tiltak.

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
Kompetanse				
Samferdselsetaten skal ha en koordinator for universell utforming, som skal følge opp etatsovergrepene tiltak, samarbeidsfora etc.	2009-2012	Plan- og utbyggingsavdelingen	Øvrige avdelinger	Lønnskostnad
Universell utforming skal være integrert i personalpolitikken.	2009-2012	Stab	Øvrige avdelinger	Interne ressurser
Egne lokaler skal vurderes med hensyn til tilgjengelighet.	2009	Økonomi	Brukerorganisasjonene	

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Samferdselsetaten skal ha en intern gruppe for universell utforming med representanter fra de ulike avdelingene. Hensikten er å koordinere arbeidet internt i etaten. Deltakerne utpekes innen første kvartal 2009.	Første kvartal 2009	UU-koordinator	Avdelinger Seksjoner	Interne ressurser
Universell utforming skal ivaretas av alle seksjoner. Omtanget avhenger av ansvarsoppgaver. Ansvarlige i hver seksjon skal utpekes av avdelingsdirektør.	2008	Avdelingsdirektør	Seksjonene	Interne ressurser
Det gjennomføres universell utformingskurs internt i organisasjonen.	2009-2012	UU-koordinator	Intergruppen for UU	Kurskostnad
Det skal legges opp til deltakelse på seminarer og konferanser, både med hensyn på kompetanseheving og for å synliggjøre etatens innsats.	2009-2002	UU-koordinator Seksjonene		Interne ressurser
I forbindelse med studieturer skal det fokuseres på universell utforming slik at de ansattes kompetanse økes.	Årlig	De ulike seksjonene		Reisekostnad
Det gjennomføres faglunnsj med universell utforming som tema, med erfaringsoverføring fra ulike prosjekter og ulike tema.	4-6 ganger i året	UU-koordinator ¹	Intergruppen for UU	Interne ressurser

¹ Det foreslås at det utarbeides en liste der ansvaret for UU-lunnsj fordeles blant de ulike seksjonene.

4.2 Samarbeid

Delmål

Samferdselsetaten skal ha etablert gode samarbeidsrutiner med brukerorganisasjonene, andre etater og virksomheter og private aktører.

- Tverrsektoriell samhandling er viktig for å sikre en sammenhengende reisekjede.
- Gjennom samarbeid med brukerorganisasjonene skal Samferdselsetaten få viktige innspill til sitt arbeid.
- Samferdselsetaten skal påvirke sine samarbeidspartnere og eksterne aktører.

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
Samarbeid				
Samferdselsetaten skal samarbeide med andre etater og virksomheter gjennom en nettverksgruppe for universell utforming.	2009-2012	UU-koordinator	Øvrige etater og virksomheter	Interne ressurser
Samferdselsetaten skal samarbeide med brukerorganisasjonene. Samarbeidet organiseres gjennom brukerrådsmøter.	2009-2012	UU-koordinator	Brukerorganisasjonene	Interne ressurser
Samferdselsetaten skal gjennom ulike samarbeidsfora være en pådriver for å få til en bedre situasjon med hensyn til tilgjengeligheten i byens gater.	Initieres i 2009, følges opp videre	Eiatens representanter i de ulike samarbeidsfora.	UU-koordinator	Interne ressurser
Ansvarlige for utleie av gategrunn må, gjennom samarbeid, kvalitetssikre rutiner og retningslinjer slik at hensynet til universell utforming ivaretas. Kravet til fri bredde må tydeliggjøres og følges opp slik at god fremkommelighet sikres.	Initieres i 2009, følges opp videre	Arbeidsvarsling	UU-koordinator EBY Bydelene Trafikketaten	Interne ressurser
Det arrangeres samling med representanter fra Samferdselsetaten (kontroll, arbeidsvarsling), Trafikketaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten samt aktuelle bydeler i forhold til bruk og utleie av gategrunn.	2010	Kontroll	Arbeidsvarsling Trafikketaten EBY Bydelene	Interne ressurser
Det etableres en tilsynsgruppe i samarbeid med Trafikketaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, bydelene og representanter fra brukerorganisasjonene som skal benyttes for kontroll, oppfølging og evaluering av utvalgte prosjekter.	Initieres 2009, følges opp videre	UU-koordinator ¹	Trafikketaten EBY Bydeler Brukerorganisasjoner	Interne ressurser
Det etableres forslag til et system for å melde om fremkommelighetsproblemer med hensyn til graving, arbeidsvarsling, uteservering, løse elementer og lignende. ³	2010	Kontroll	Trafikketaten EBY Bydelene	Interne ressurser
Samferdselsetaten skal jobbe for at det etableres en tilgjengelighetspris for uteområder som deles ut årlig til kommunale eller private aktører som har bidratt positivt til tiltak rettet mot universell utforming og tilgjengelighet for alle.	Initieres 2010, følges opp videre	UU-koordinator ²		Interne ressurser
Det arrangeres "infodag" for entreprenør og leverandører, slik at disse påvirkes og øker sin kompetanse med hensyn til å ivareta universell utforming.	2 ganger i løpet av perioden	Drift	Kontroll Interntgruppen for UU	Interne ressurser

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Samferdselsetaten skal arbeide for at det gjennom tverrsektoriell samhandling utarbeides veiledningsmaterieill for universell utforming.	2009-2012	UU-koordinator	Ekstermgruppen for UU Sentrale myndigheter Andre kommuner Brukerorganisasjoner	Interne ressurser
--	-----------	----------------	---	-------------------

- 1 Det foreslås at tilsynsgruppen ledes av Trafikketaten som blant annet har ansvaret for håndheving av politivedtektene for Oslo kommune.
- 2 Ansvaret for en tilgjengelighetspris bør være sentralt i Oslo kommune. Samferdselsetaten bør gjennom sine samarbeidsfora jobbe for at en slik pris innføres.
- 3 Forslaget bør vurdere mulig bruk av trafikkbetjenter for rapportering av hindringer.

Uteserveringen sperrer gangarealet. I tillegg er et midlertidig skilt plassert i gangsonen i stedet for i møbleringsfeltet. Foto: Samferdselsetaten 2007.

Fri bredde mellom trekke og uteservering er for smal og reduserer fremkommeligheten. Foto: Samferdselsetaten 2007.

4.3 Informasjon

Delmål

Samferdselsetaten skal ha etablert system og rutiner for informasjon om tilgjengeligheten i Oslos gater og om hvordan universell utforming ivaretas i etatens arbeid.

Informasjonsflyt er en viktig del av arbeidet med universell utforming. Dette er særlig viktig på tvers av forvaltningsansvar. Informasjonstiltak er viktig for å markedsføre virksomhetens arbeid, men har også en sentral rolle med hensyn på å informere om funksjon og betydning av utførte tiltak. Denne type informasjon bør

distribueres til næringsdrivende, gårdeiere og forvaltere og lignende slik at de får forståelse for de tiltakene som utføres. Dette kan for eksempel forhindre at elementer plasseres på tvers av ledelinjer og lignende.

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
Informasjon				
På Samferdselsetatens internetsider skal det informeres om etatens arbeid med universell utforming.	Løpende oppdatering	UU-koordinator	Interne ressurser for UU Kommunikasjon	Interne ressurser
Samferdselsetatens internetsider skal gi en oppdatert oversikt over lover, regler og veiledningsmaterieell som er aktuelt med hensyn på etatens ansvarsoppgaver.	2008, løpende oppdatering	UU-koordinator	Interne ressurser for UU Kommunikasjon	Interne ressurser
Det utarbeides en infofolder for bruk av gategrunn ved midlertidige byggeaktiviteter, med fokus på universell utforming.	2010	Arbeidsvarsling	Kontroll	50 000,-
Det utarbeides informasjonsmaterieell om universell utforming til næringsdrivende og gårdeiere i sentrum og strøkgater.	2010	Kommunikasjon	UU-koordinator Eksterngruppen for UU	50 000,-
Det gjennomføres kampanjer for bevisstgjøring av hensynet til universell utforming. For eksempel en "vekk med hindringer" kampanje.	2011	UU-koordinator	Kommunikasjon Eksterngruppen for UU	50 000,-
Det utarbeides nyhetsbrev som sendes til Samferdselsetatens samarbeidsfora for universell utforming og andre.	Årlig	UU-koordinator	Kommunikasjon	Interne ressurser

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

<p>Grunnlagsdata (GIS) for ledelinjer, nedsenk, nyanlegg osv skal etableres og ajourholdes for bruk i blant annet tilgjengelighetskart.</p> <p>Det lages kartpresentasjoner som for eksempel viser tilgjengelige ruter, alternative ruter etc. Ulike kartpresentasjoner kan også være viktige for å ivareta hensynet til universell utforming i forvaltningen.</p>	2009-2012	Utredning ¹	<p>UU-koordinator Interntgruppen for UU Eksterngruppen for UU</p> <p>UU-koordinator Interntgruppen for UU Eksterngruppen for UU</p>	<p>Interne ressurser</p> <p>Interne ressurser</p>
--	-----------	------------------------	---	---

¹ Det bør vurderes om grunnlagsdata kan etableres av sommervikarer.

4.4 Styringsdokumenter

Delmål

Alle interne rutiner, regelverk, veiledere og lignende som Samferdselsetaten legger til grunn for sitt arbeid skal ivareta hensynet til universell utforming og tilgjengelighet for alle.

Samferdselsetaten skal ha nødvendige styringsdokumenter for å sikre at universell utforming ivaretas. Målet skal nås gjennom oppdatering av gjeldene gatenormaler, utvikling av nye løsninger, samt utarbeiding av nødvendig veiledningsmaterieil. Det er viktig at Samferdselsetaten også uttaler seg når eksternt

veiledningsmaterieil revideres eller utarbeides dersom dette vil gi føringer og anbefalinger for etatens arbeid. Tiltak i denne gruppen er delt inn i overordnede dokumenter, gatenormaler og veiledningsmaterieil.

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
<p>Styringsdokumenter</p> <p>KS-prosedyre for investering revideres med hensyn på universell utforming. Det gjennomføres årlig kontroll av KS-prosedyrene.</p>	2009	Prosesseier	UU-koordinator Interntgruppen for UU	Interne ressurser

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

I KS-prosedyre for investering legges det til et punkt om utarbeidelse av egne planer for universell utforming (uavhengig av plannivå). Ved hjelp av symbolbruk illustreres det på plantegning hvordan temaet søkes ivarettatt. Hensikten er å synliggjøre og kvalitetssikre hvordan planen ivaretar hensynet til universell utforming.	2009	Prosesseier	UU-koordinator Interngruppen for UU	Noe økte prosjekteringskostnader.
Gjennom oppdatering av KS-prosess for investering skal det sikres at grunnlagsdata for universell utforming oppdateres ved ferdigstillelse av prosjekter.	Ved prosjektets ferdigstillelse	Prosesseier KS investering	Utredning	Interne ressurser
KS-prosedyre for anskaffelser oppdateres slik at universell utforming er en premiss i alle anskaffelser.	Første kvartal 2009	Prosesseier	Interngruppen for UU	Interne ressurser
Serviceerklæringer i KS-systemet kvalitetssikres med hensyn til universell utforming ² .	2010	Prosesseier	Interngruppen for UU	Interne ressurser
Sjekkliste for universell utforming utarbeides for ulike fagområder og innarbeides i aktuelle KS-prosedyrer. På denne måten skal man sikre at universell utforming er en premiss for arbeidet, uavhengig av oppgavetype eller plannivå.	2009-2011	Prosesseier	Interngruppen for UU	Interne ressurser
Samferdselsetatens policydokumenter kvalitetssikres med hensyn til universell utforming ³ .	2009	Avdelingene	Interngruppen for UU	Interne ressurser
Det utarbeides prosedyre med sjekkliste for utbyggingsavtaler, der hensynet til universell utforming vektlegges.	2009	Utredning	Veiplan	Interne ressurser
Det utarbeides prosedyre med sjekkliste for kontroll av andres planer med hensyn til universell utforming.	2009	Saksbehandler	UU-ansvarlig på seksjonen	Interne ressurser
Universell utforming skal vurderes/omtales i alle uttalelser til plansaker uavhengig av plannivå. Det må stilles krav til universell utforming i alle overordnede planer, detalj- og byggeplaner.	Løpende	Saksbehandler		Interne ressurser
Det utarbeides prinsipper for utforming av uteområder for bruk i både kommunale og private utbyggingsprosjekter.	2011	UU-koordinator	Veiplan PBE	Interne ressurser
Eksisterende gatenormaler oppdateres med blant annet fokus på universell utforming. Behov for nye normer vurderes parallelt.	2008-2012 ⁴	Utredning	Normgruppa Øvrige seksjoner	Interne ressurser

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Løsning for nedsenk og varselindikator ved gangfelt prøves ut og evalueres i samarbeid med brukerorganisasjonene.	2009	Trafikkplan	Veiplan Byggherre Drift UU-koordinator Normgruppa Brukerorganisasjonene	Interne ressurser
Det utarbeides en oversikt over tilgjengelig veiledningsmaterieill som Samferdselsetaten skal benytte.	2009	UU-koordinator		Interne ressurser
Samferdselsetaten skal uttale seg når eksternt veiledningsmaterieill revideres eller utarbeides dersom dette vil gi føringer og anbefalinger for etatens arbeid.	Ved behov	Saksbehandler	Normgruppa Interngruppen for UU	Interne ressurser
Veileder for bruk av naturlige og taktile ledelinjer i Oslos byrom utarbeides.	2009	Veiplan	Utredning Samfram	250 000,-
Veileder for materialbruk i Oslos byrom med fokus på universell utforming utarbeides. Avveining mht estetikk, komfort og fremkommelighet.	2011	Veiplan	Byggherre Drift	250 000,-
Veileder for bruk av beplantning i det offentlige rom utarbeides i samarbeid med Friluftsetaten. Veilederen skal være et grunnlag for valg av planter og trær av hensyn til miljøhermede.	2010-2012	UU-koordinator ⁵	Veiplan Friluftsetaten	Interne ressurser
Eksempelsamling med gode og dårlige løsninger knyttet til universell utforming utarbeides. Eksempelsamlingen bør være tilgjengelig fra etatens internettisider, slik at den kan fungere som en veileder både for etatens ansatte og for andre aktører. Det er viktig å samarbeide med brukerorganisasjonene.	Løpende "Ferdig" samling på internett innen 2012	UU-koordinator Kommunikasjon	Interngruppen for UU Brukerorganisasjonene	Interne ressurser
Det utformes en håndbok for universell utforming for Oslos gater og veier for intern og eksternt bruk. Håndboken skal være en samling av sjekklister, veiledninger, bildeeksempler med mer ⁴ .	2012	UU-koordinator	Interngruppen for UU Normgruppa	250 000,-

¹ Aktuelle symboler og bruk av disse i ulike planfaser er nærmere beskrevet i vedlegg 1: Symboler for bruk i prosjekter og kartlegging.

² Samferdselsetaten har 6 serviceerklæringer. Disse er tilgjengelige fra etatens internettisider:

http://www.samferdselsetaten.oslo.kommune.no/om_oss/serviceerklæringer/article29457-15862.html

³ Samferdselsetaten har følgende policydokumenter: "Rundkjøringer og kollektivtransportens fremkommelighet" og "Skilting for gående og syklende til T-banestasjoner". Disse er tilgjengelige fra etatens intranettisider <http://samferdselsetaten.oslo.kommune.no/article95416-8977.html>.

⁴ Framdrift vil avhenge av arbeidets omfang, behov for pilotprosjekt etc.

⁵ Veileder for bruk av beplantning bør utarbeides av Friluftsetaten.

4.5 Fysiske tiltak

Delmål

Prinsippene om universell utforming integreres i all planlegging og gjennomføring av nye tiltak. Hensynet til universell utforming skal ivaretas både i etatens egne planer og i eksterne planer som Samferdselsetaten skal godkjenne eller uttale seg til. Sentrale områder og strøkgater skal utbedres med hensyn til femkommelighet for alle.

Ved mindre ombygginger av eksisterende anlegg skal prinsippene for universell utforming følges så langt mulig. Der dette ikke er mulig skal det benyttes spesialløsninger som gir tilgjengelighet for alle. Suksesskriterier for universell utforming er detaljeringen, kvaliteten på anleggene og gode overordnede helhetsgrep. Fysiske tiltak utføres i hovedsak innenfor investeringsbudsjettet. Det er viktig at det fokuseres på universell utforming ved alle fysiske tiltak, uavhengig av plannivå. De fysiske tiltakene som er beskrevet i handlingsplanen omfatter utbedringer som retter seg konkret mot å forbedre tilgjengeligheten i Oslo. Nye gateprosjekter er ikke nevnt spesifikt, men i slike prosjekter skal universell utforming være en

premiss for utforming, og sjekklister for universell utforming skal legges til grunn for arbeidet. Nye vei-, gate- og byromsprosjekter er ikke presentert som tiltak i handlingsplan for universell utforming, da disse er prioritert i andre handlingsplaner og program. Ved gjennomføring av slike prosjekter skal imidlertid de tiltak som for eksempel er beskrevet under anskaffelser og prosjektering gjennomføres.

Fysiske tiltak er en stor tiltaksgruppe, og den er derfor delt inn i ulike kategorier. For noen av tiltakene vises det dessuten til egne prioriteringslister.

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
Fysiske tiltak				
Rammeavtaler for prosjektering kvalitetssikres og revideres med hensyn på universell utforming.	Før utlysning av nye rammeavtaler 2009-2012	Veiplan	UU-koordinator	Interne ressurser
Tiltak gjennomføres i strøkgater i henhold til prioritering i kapittel 3.3.		Veiplan (prosjekterer) Byggherre (bygger)		Kostnader jfr kapittel 3.3

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Tiltak gjennomføres ved lokale sentra i henhold til prioritering i kapittel 3.3.	2009-2012	Veiplan og byggherre	Bydelen Brukerorganisasjonene	Prosjekterings- og bygge-kostnader
Det etableres et pilotsted for testing av ulike fysiske løsninger som ivaretar hensynet til universell utforming og tilgjengelighet.	Ved behov	Trafikkplan	Veiplan Normgruppa	Prosjekterings- og bygge-kostnader
Avrundet renne i betong prøvd ut høsten 2008 evalueres og sammenlignes med andre rennetyper. Løsningen evalueres i samarbeid med brukerorganisasjonene.	2009	Drift	UU-koordinator Normgruppa Brukerorganisasjonene	Interne ressurser
Områdevis vurdering av behovet for ledelinjer. Etablering av ledelinjer/ledefelt med god kontrast der dette er påkrevd.	Neste periode	Veiplan		Ikke kostnads-beregnet
Områdevis utplassering av benker for å sikre gode hvilemuligheter. Gjennomføres i henhold til prioritering i kapittel 3.3.	2010-2012	Drift		Ikke kostnads-beregnet
Tilstandsvurdering av trapper ¹ som inngår i det kommunale gang- og sykkelveinettet. Aktuelle tiltak gjennomføres.	2009 2010	Drift	Veiplan	Ikke kostnads-beregnet
Trapper, utstikk på fortau og andre nivåforskjeller som kan være til fare for synshemmede fjernes eller kontrastmarkeres i henhold til prioritering i kapittel 3.3. Som del av tiltaket må det også vurderes hvordan dette kan gjøres for å ivareta funksjonelle, estetiske og bevaringsmessige forhold.	2010-2012	Drift	Veiplan Byantikvaren	Ikke kostnads-beregnet
Faste elementer som for eksempel skilt, KL-master og fundamenterte bymøbler flyttes fra gangtrase i henhold til prioritering i kapittel 3.3.	2009-2012	Trafikkplan		Ikke kostnads-beregnet
Løse hindringer flyttes fra gangtrase i henhold til prioritering i kapittel 3.3.	2009-2012	Drift	Tilsynsgruppe ²	Ikke kostnads-beregnet
Nedsenk ved gangfelt utbedres, i tillegg etableres varselfelt ved gangfelt og i tilknytning til midløyer der gangfeltet krysser flere felt. Gjennomføres i henhold til prioritering i kapittel 3.3.	2009-2012	Veiplan Byggherre		
Ved oppgradering av signalanlegg skal det etableres riktig nedsenk og varselindikator ved gangfelt. Installasjoner som hindrer fremkommeligheten må vurderes flyttet. Oppgradering av signalanlegg skjer for øvrig etter egne prioriteringslister.	2009-2012	Trafikkplan		Ikke kostnads-beregnet

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Ved utplassering av elementer i det offentlige rom må hensynet til universell utforming vektlegges høyt.	Løpende	Saksbehandler Drift	Interne ressurser
--	---------	------------------------	-------------------

¹Tilstandsvurderingen av trapper som inngår i det kommunale gang- og sykkelveinettet kan for eksempel utføres av sommervikar. Trappene skal registreres for bruk i GIS. Tilstandsvurderingen skal omfatte generell standard og universell utforming (markering, håndlist, trillespor) og standard. I tillegg skal alternativ, trinnfri trase vurderes og eventuelt utbedres og skiftes. Registreringene må innarbeides i tilgjengelighetskart.

²Tilsynsgruppe i samarbeid med Trafikketaten, Eitendoms- og byformylsesetaten, bydelene og representanter fra brukerorganisasjonene.

4.6 Anleggs- og gravearbeid

Delmål

Tilgjengelighet ved anleggs- og gravearbeid forbedres gjennom god planlegging, oppfølging, kontroll og bruk av sanksjoner.

For å grave eller utføre annet arbeid på gater, veier eller fortau i Oslo må det søkes om tillatelse. Samferdselsetaten følger retningslinjene for arbeidsvarsling i Håndbok 051 (Statens vegvesen, 2006). Erfaring tilsier at fremkommeligheten reduseres betraktelig i forbindelse med anleggsområder og gravearbeid og at det avvikes fra kravene. I forbindelse med graving og stillaser beslaglegges ofte store deler av fortauet, og gatenettet blir stedvis

ufremkommelig for trafikkantgrupper som i det daglige har problemer med å ta seg fram. Med hensyn til universell utforming er det flere tiltak etaten kan gjøre for å bedre forholdene. Det er for eksempel viktig at man gjennom oppfølging og kontroll sørger for at tilgjengeligheten er god også ved anleggs- og gravearbeid.

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
Anleggs- og gravearbeid				
Det skal gjennomføres før- og etterundersøkelser for å vurdere effekten av krav og informasjonstiltak som retter seg mot anleggs- og gravearbeid.	2009 2012	Arbeidsvarsling	Kontrollseksjonen	500 000
Gravearbeid og arbeidsvarsling skal følges opp og kontrolleres slik at hensynet til universell utforming ivaretas.	Løpende	Kontrollseksjonen	Arbeidsvarsling	Interne ressurser

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Sjekkliste for kontroll og oppfølging av gravearbeid og arbeidsvarsling utarbeides. Sjekklisten skal ivareta hensynet til universell utforming.	2009 Årlig oppdatering	Kontrollseksjonen	Arbidsvarsling	Interne ressurser
Bildesamling med gode og dårlige eksempler på arbeidsvarsling og graving utarbeides.	2009 Oppdateres ved behov	Arbidsvarsling	Kontrollseksjonen	Interne ressurser
Informasjonsfolder for anleggsområder i Oslo utarbeides med utgangspunkt i Håndbok 051. Kravene til anleggsområdet spesifiseres og hensynet til universell utforming vektlegges. Folderen skal vektlegge gode eksempler.	2010	Arbidsvarsling	Kontrollseksjonen Kommunikasjon	150 000,-
Det vurderes innført høyere satser for leie av gategrunn for å sikre kortest mulig ulempet for publikum.	2008 2009	Arbidsvarsling	Økonomi Jurist	Interne ressurser

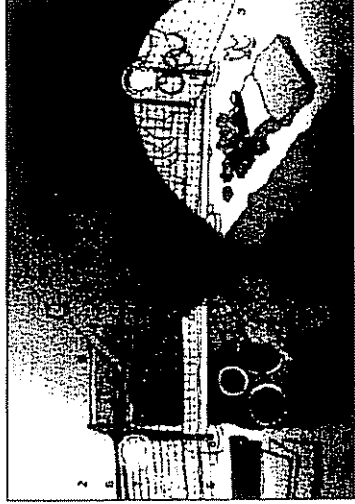
Arbidsvarsling i Stockholm. Foto: Samferdselsetaten.

Arbidsvarsling i Stockholm. Foto: Samferdselsetaten.

Arbidsvarsling i Stockholm. Foto: Samferdselsetaten.

Arbidsvarsling i Stockholm. Foto: Samferdselsetaten.

4.7 Drift og vedlikehold

Delmål

Fotgjengere skal, uavhengig av funksjonsgrad, oppleve god tilgjengelighet på det kommunale veinettet i både sommer- og vinterhalvåret. God tilgjengelighet skal sikres gjennom krav til utførelse i drifts- og vedlikeholdskontraktene, samt gjennom kontroll av utførte oppgaver. Det skal rettes særlig fokus på strekninger og områder som er spesielt tilrettelagt eller som er mye brukt.

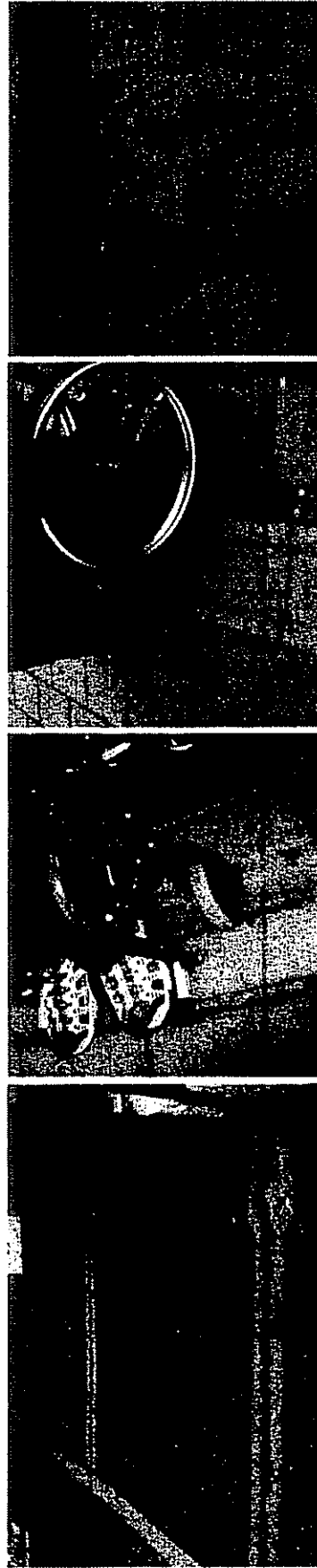
Investeringsiltak rettet mot universell utforming må følges opp etter ferdigstillelse gjennom godt drift og vedlikehold. Utførelsen av det daglige vedlikeholdet kan ofte påvirke tilgjengeligheten. Dette er særlig tilfelle på vinteren, men også i sommerhalvåret kan tilgjengeligheten bli redusert på grunn av manglende vedlikehold. "Universell utforming fordrer presisjon ved utforming, drift og vedlikehold. Marginene for feil er små, og feil utførelse og

manglende vedlikehold kan føre til at den inkluderende kvaliteten forsvinner. Drift og vedlikehold vil kreve presisjon både sommer og vinter" (Miljøverndepartementet, 2007). Tiltakene i denne gruppen knytter seg til tiltak som snømaking, strøing og renhold (driftstiltak), samt reasfaltering, utskifting av vannrenner med mer (vedlikeholdstiltak).

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
Drift og vedlikehold				
Driftskontrakter kvalitetssikres og revideres med hensyn på universell utforming.	Før ny kontrakt	Drift	UU-ansvarlig i seksjonen	Interne ressurser
Driftsoppgaver følges opp og kontrolleres for å sikre at de er gjennomført i henhold til ønsket kvalitet og at hensynet til universell utforming er ivarettatt.	Løpende	Drift Kontroll		Interne ressurser
Feiing og rengjøring skal gjennomføres slik at god standard for universell utforming opprettholdes.	I henhold til driftskontrakt	Drift		Jfr kontrakter
Snømaking skal gjennomføres slik at god standard for universell utforming opprettholdes. Det skal legges særlig vekt på tilgjengelige gangfelt og gangsoner.	I henhold til driftskontrakt	Drift		Jfr kontrakter

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

Strøing skal gjennomføres slik at god standard for universell utforming opprettholdes.	I henhold til driftskontrakt	Drift		Jfr kontrakter
Informasjon til driftsentreprenører om utplassering av løse elementer. Stille krav til plassering i kontraktene.	2009	Drift	UU-koordinator	Interne ressurser
Vedlikeholdskontrakter kvalitetssikres og revideres med hensyn på universell utforming.	Før ny kontrakt	Drift	UU-ansvarlig i seksjonen	Interne ressurser
Vedlikeholdsoppgaver følges opp og kontrolleres for å sikre at de er gjennomført i henhold til ønsket kvalitet og at hensynet til universell utforming er ivaretatt.	Løpende	Drift Kontroll		Interne ressurser
Dekke som er slitt eller i stykker skal utbedres.	Ved behov	Drift		Jfr kontrakter
Fortausrenner som er av gammel type eller ødelagt skiftes ut.	Ved behov	Drift		Jfr kontrakter
Reoppmerking av gangfelt slik at de er tydelige og leder svaksynte.	Årlig	Drift		Jfr kontrakter
Det utarbeides en oversiktsplan over hvem som har ansvar for benker, stolper, skilt, løsfotreklame osv. De ulike bymøbler merkes med ansvarlig etat. Hensikten er å få en oversikt over de elementer elaten har ansvaret for.	2011-2012	Drift		Ikke kostnadsberegnet
Kontrastmarkering av stolper og hindringer.	2011	Drift		Ikke kostnadsberegnet

Gamle fortausrenner skaper dårlig fremkommelighet for rullestolbrukere, og utskifting av disse er viktige driftstiltak. Foto: Samferdsesetaten.

4.8 Evaluering

Mål

Samferdselsetaten skal ha etablert et system for evaluering både på overordnet og detaljnivå. Evalueringen skal danne grunnlaget for forbedringer, kompetanseoverføring og læring. Evalueringen skal skje i samarbeid med brukerorganisasjonene.

En viktig del av arbeidet med universell utforming vil være å følge opp og evaluere det arbeidet som utføres med utgangspunkt i handlingsplanen. Evalueringen må skje i forhold til måloppnåelse, i forhold til hvor langt man har kommet i arbeidet med å gjøre Oslo til en mer tilgjengelig by, men ikke minst må man kvalitetssikre og evaluere de løsningene man bygger og de tiltak man utfører. Evaluering av løsninger og prosjekter med hensyn til universell utforming vil danne et viktig erfaringsgrunnlag for det videre arbeidet med tilgjengelighet for alle.

I forbindelse med at brukerorganisasjonene har uttalt seg til et tidlig utkast av handlingsprogrammet har Norges Handikapforbund Oslo påpekt at det må etableres tilstrekkelig dokumentasjon på at handlingsplanens intensjoner ivaretas i det videre arbeidet. Det må fokuseres på så vel overordnede forhold som detaljløsninger, materialvalg og fargesetting. Gjennom evaluering skal egnethet av og erfaringer fra nye løsninger som gjennomføres vurderes. Denne form for evaluering er spesielt viktig når nye løsninger prøves ut, og bør skje i nært samarbeid med brukerorganisasjonene.

For å kunne måle graden av tilgjengelighet innen forskjellige samfunnsområder, er det behov for effektive og treffsikre indikatorer som kan si noe om utviklingen over tid. Konkrete indikatorer må kunne måle graden av tilgjengelighet, samt kunne si noe om

effekten av innsatsen over tid. Det foregår utviklingsarbeid for indikatorer på universell utforming og tilgjengelighet i en rekke fagmiljøer, og Deltasenteret har etablert et nettverk for indikatorarbeidet. Det anbefales at Samferdselsetaten benytter dette som grunnlag for å måle grad av tilgjengelighet i forhold til sitt ansvarsområde. Eksempler på indikatorer som kan benyttes som en vurdering av hva man har oppnådd innen universell utforming og tilgjengelighet:

- Antall tiltak utført i strøksgater
- Antall tiltak utført i bydelssentra
- Antall holdeplasser for buss og trikk som er universelt utformet/tilgjengelige
- Antall signalanlegg med lydfyr
- Antall utbedrete nedsenk og antall varselfelt ved gangfelt

Dette er den første handlingsplanen Samferdselsetaten utarbeider med hensyn på universell utforming. Handlingsplan for universell utforming gjelder for perioden 2009-2012, og resultatet av arbeidet med universell utforming bør måles underveis i handlingsplanens periode. For eksempel bør innsats og resultat beskrives i Samferdselsetatens årsrapport. I 2012 kan det være aktuelt å utarbeide en ny handlingsplan for universell utforming som gjelder for en ny fireårsperiode. For å vurdere hvilken retning arbeidet med

Handlingsplan for universell utforming 2009-2012

universell utforming på kommunalveinettet skal ta for den etterfølgende perioden er en evaluering av handlingsplanens resultater nødvendig. En slik evaluering bør være en del av

handlingsplanen for den etterfølgende perioden, slik det er utført i Handlingsplan for trafiksikkerhet for perioden 2007-2010.

TILTAK	NÅR	ANSVARLIG	SAMARBEID	KOSTNAD
Evaluering				
Handlingsplanens intensjoner skal følges opp gjennom årsrapportering og årlig oppsummering for brukerrådet og samarbeidsfora med etater og virksomheter.	Årlig	UU-koordinator	Intern nettverksgruppe	Interne ressurser
Hver seksjon skal rapportere med hensyn til gjennomføring og status for tiltak i handlingsplanen. Rapportering skal skje i forkant av arbeidet med årplaner.	Årlig	Seksjonsledere		Interne ressurser
Handlingsplanen evalueres med hensyn til tiltak etter 2012.	2012	UU-koordinator		Interne ressurser
Uvalgte tiltak i handlingsplanen evalueres.	Årlig	Tiltaksansvarlig	UU-koordinator	Interne ressurser
Alle pilotprosjekt og nye løsninger som benyttes i ulike prosjekter skal evalueres skriftlig og lagres i en erfaringsdatabank.	Eter ferdigstillelse	Prosjektleder	UU-koordinator Tilsynsgruppe	Interne ressurser
Det legges til rette for tverretattlig evaluering av større områder med hensyn til universell utforming.	2011	UU-koordinator	Øvrige etater og virksomheter Brukerorganisasjoner	Interne ressurser
For utvalgte prosjekter arrangeres ferdigbefaring med brukerorganisasjonene.	Ved ferdigstillelse av aktuelle prosjekter	Prosjektleder	UU-koordinator Brukerorganisasjonene	Interne ressurser
Måling av resultater				
Det utvikles indikatorer for bruk i etatens kvalitets- og rapporteringssystem som kan brukes for å vurdere de måsetninger som er satt for arbeidet med universell utforming. Det tas utgangspunkt i indikatorer som utvikles sentralt, disse tilpasses i forhold til Samferdselsetatens ansvarsområde.	2010	UU-koordinator Intern nettverksgruppe	Deltasenteret Statens vegvesen	Interne ressurser
Grad av tilgjengelighet innenfor Samferdselsetatens ansvarsområder måles med utgangspunkt i indikatorene.	2009-2012	De ulike seksjonene er ansvarlige innenfor sitt ansvarsområde	UU-koordinator Intern nettverksgruppe	Interne ressurser

5 REFERANSER

AS Oslo Sporveier, 2007: *Tilgjengelighet for alle, status 2007*. Tilgjengelig fra:
http://www.ruter.no/Global/PDF_filer/rapporter/Tilgjengelighet/OsTilgj-4print.pdf

Husbanken og Statens bygningsstekniske etat, 2008: *Nettsiden Universell utforming, Om universell utforming*. [Lest 03.09.2008]

Miljøverndepartementet, 2007: *T-1468 B/E Universell utforming, Begrepsavklaring*.

NHF, 2005: Kollektivtransport. Publisert 10.03.2005. Tilgjengelig fra
<http://www.nhf.no/index.asp?id=35015&te=35015>.

Oslo kommune, Byrådsavdeling for byutvikling, 2008: *Forslag til Oslo kommunes strategiske plan for universell utforming*.

Plan- og bygningsetaten, 2007: *Kommunedelplan for torg- og møteplasser*. Høringsutkast.

Samferdselsetaten, 2006: *Strategisk dokument for etatens arbeid med universell utforming*.

Samferdselsetaten, 2008a: *Strategisk plan for Samferdselsetaten 2008-2011*.

Samferdselsetaten, 2008b: *Instruks for gravearbeider på det kommunale veinettet i Oslo*.

Samferdselsdepartementet, 2006: FOR 2006-12-06 nr 1356: Forskrift om krav til sporvei, tunnelbane og forstadsbane, og sidespor m.m. (kravforskriften).

Sosial- og helsedirektoratet, 2008: *Nettstedet Ingen hindring*.

Sosial- og helsedirektoratet, 2007: *Universell utforming i offentlige anskaffelser*.
Temaveileder til lov om offentlige anskaffelser. [Tilgjengelig fra:
http://www.shdir.no/vp/multimedia/archive/00013/Veileder_Universell__13513a.pdf].

Sosial- og helsedirektoratet (SHDIR), 2003: *Universell utforming over alt! Planlegging og utforming av uteområder, bygninger, transport og produkter for alle*. Utgitt av avdeling for levekår, Deltasenteret og Statens råd for funksjonshemmede.

Statens vegvesen, 2008: *Håndbok 017, Veg- og gateutforming*.

Statens vegvesen, 2006: *Håndbok 051, Arbeidsvarsling*.

Synovat, 2008: *Befolkningsundersøkelse: Uhell og farlige situasjoner på grunn av bygningsmessige forhold*. Utarbeidet for Norges Blindforbund. Tilgjengelig fra:
<http://www.blindforbundet.no/CDA/viewfile.aspx?id=2926>.

6 VEDLEGG

Vedlegg 1: Symboler for bruk i prosjekter og kartlegging

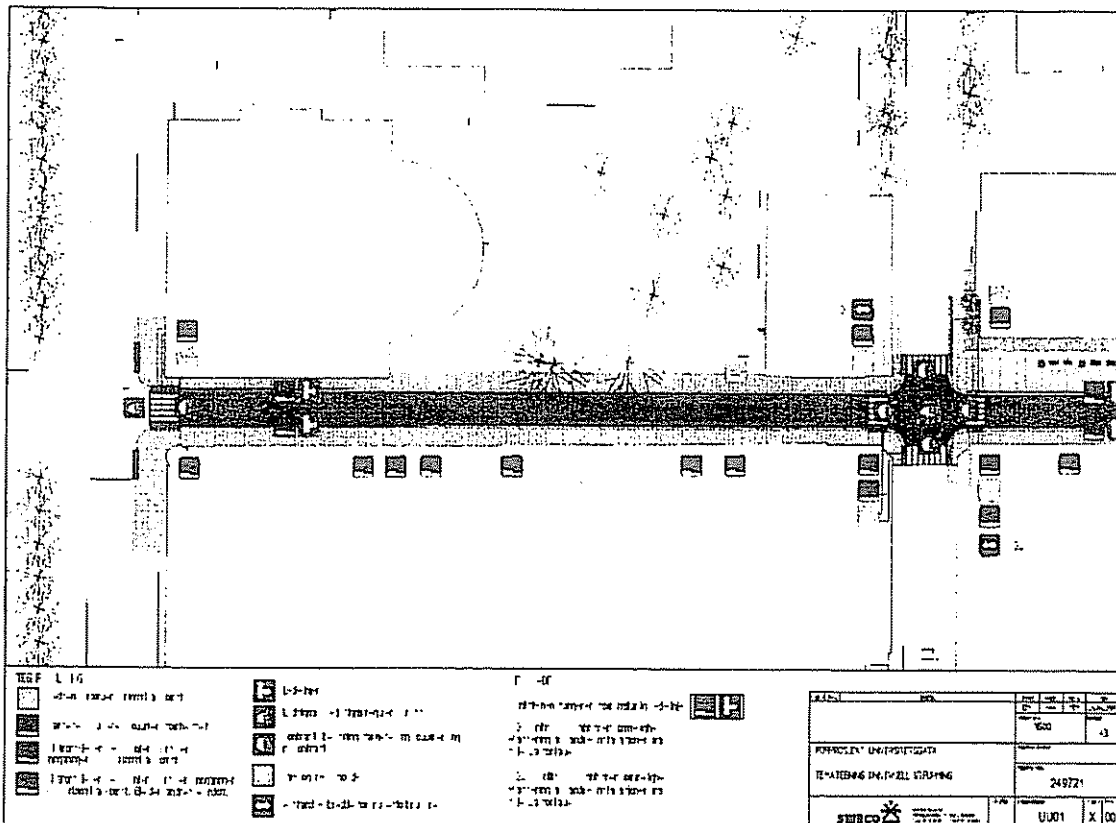
I alle prosjekter skal det utarbeides egne planer for universell utforming, der man ved hjelp av symbolbruk illustrerer på plantegning hvordan temaet søkes ivaretatt.

Illustrasjonene knyttet til lydforhold, stigning, kontrast, nivåforskjell, markinger og overflate. Illustrasjonene er utarbeidet av Husbanken, men anvendes etter tillatelse. Illustrasjonene vil tilpasses de ulike plannivåene etter behov.

Plantegning for universell utforming skal følge med og tilpasses hver fase i planprosessen. Dette er et viktig tiltak for å synliggjøre og sikre at universell utforming ivaretas. I tidlige faser er det viktig at man får fokus på dette allerede når premissene for prosjektet fastsettes. I forbindelse med offentlig ettersyn vil man med en slik plantegning gjøre allmennheten oppmerksom på temaet. Også i byggeplanfasen er dette viktig for å sikre forståelse for og gjennomføringen av de tiltak som utføres. Byggeplantegninger som fremhever universell utforming er også egnet for bruk i forvaltningen, slik at man sikrer kunnskap om og forståelse for de funksjoner og betydninger som ligger bak løsningene.

En egen plantegning for universell utforming ble utarbeidet i forprosjekt for Universitetsgata våren 2008. Det ble gjort noen tilpasninger i forhold til bruk av symbolene, blant annet for å skille mellom

198/08

Statens vegvesen

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
9 OKT 2008	
200800669-1	UG
AVD. SAKSBEH.:	AK 512

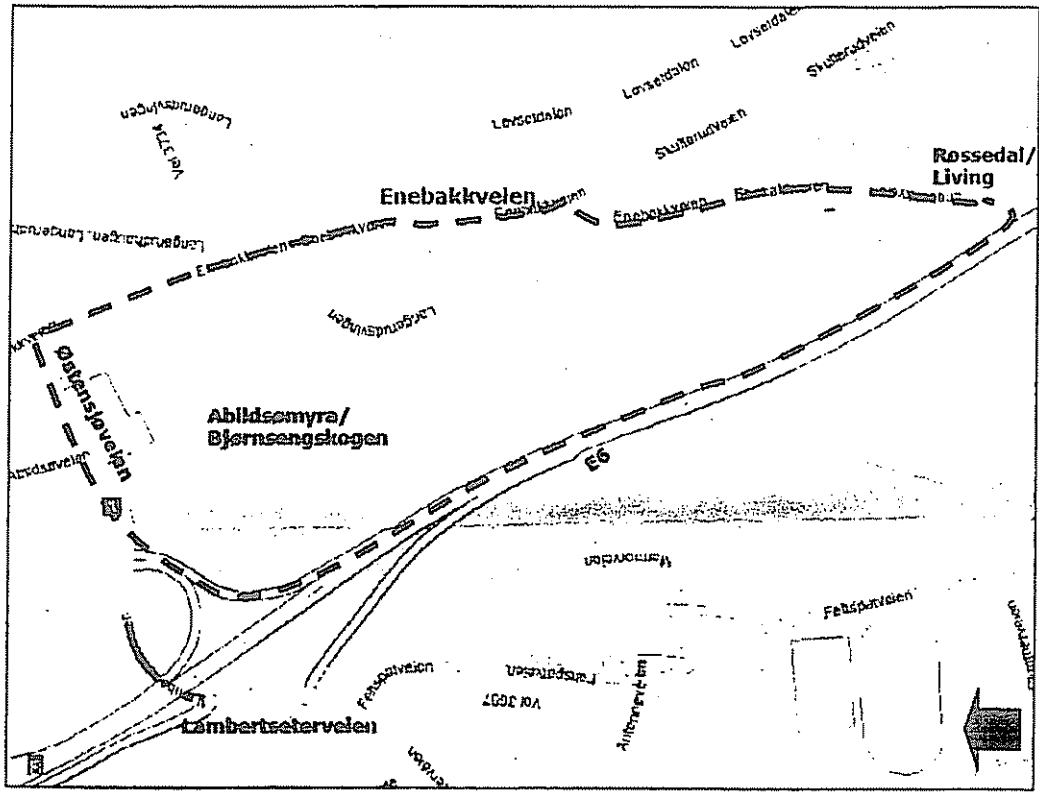
Adressater i henhold til adresseliste

Behandlende enhet: Region øst	Saksbehandler/innvalgsnr: Hege B. Selbekk - 24058084	Vår referanse: 2006/068873-022	Deres referanse:	Vår dato: 24.09.2008
----------------------------------	---	-----------------------------------	------------------	-------------------------

Varsel om oppstart av reguleringsplanarbeid. Sykkelrute E6-Enebakkveien. Gang- og sykkelveg ved Abildsø

I henhold til plan- og bygningslovens § 27-1 nr. 1 gjøres det herved kjent at reguleringsplanarbeid er igangsatt for gang- og sykkelveg i området fra snuplassen i Enebakkveien (gangbrua ved Living) til krysset Enebakkveien og Østensjøveien.

Reguleringsplanarbeidet omfatter en ca. 1 km lang strekning mellom snuplassen ved Enebakkveien (ved Living) og krysset mellom Enebakkveien og Østensjøveien. Tiltaket består av ny separat gang- og sykkelveg eller at det utføres sykkeltiltak i eksisterende veg.

Strekningen er en del av Sykkelrute "E6/Enebakkveien" og inngår i plan for hovedsykkelvegnettet, vedtatt av Oslo bystyre i 1999.

Postadresse
Statens vegvesen
Region øst
Postboks 1010 Skurva
2605 Lillehammer

Telefon: 815 22 000
Telefaks: 61 25 74 80
firmapost-ost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Østensjøveien 34
0667 OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordveien 18
9815 VADSØ
Telefon: 78 94 15 50
Telefaks: 78 95 33 52

Hensikten med prosjektet er å få flere til å sykle – særlig til og fra arbeid. Dette målet søkes nådd gjennom et sammenhengende og funksjonelt sykkelanlegg som er attraktivt og sikkert for syklister.

I forbindelse med oppstart av planarbeidet kalles det inn til åpent møte den **13. oktober klokken 19.00** på Abildsø gård.

Nærmere opplysninger om reguleringsplanarbeidet kan fås ved henvendelse til Statens vegvesen ved prosjektleder Hege B. Selbekk på telefon 24 05 80 84, e-post: hege.selbekk@vegvesen.no.

Skriftlige merknader sendes Statens vegvesen Region øst, postboks 1010 Skurva, 2605 Lillehammer innen **13. november 2008**.

Stor-Oslo distrikt, planlegging
Med hilsen

Hege B. Selbekk

senioringeniør

Region øst, ressursavdelingen

Vi mener at det finnes tilstrekkelige områder som Statens Vegvesen forvalter langs E6, som dere kan benytte til formål som dette, istedenfor å ødelegge de få naturlige grøntområder som fortsatt finnes i noen boligområder i byen.

Vi har et meget sterkt ønske om at det fra ansvarlige myndigheter nå må tas hensyn til dyr og mennesker som har sitt faste tilholdssted i dette området.
Vi vil med dette sterkt anmode om at prosjektgruppa i Statens Vegvesen skrinlegger dette alternativet og jobber videre med de andre alternativene som foreligger.

Kontaktperson for begge sameiene i denne saken vil være:
Linda Andresen, Langerudsvingen 29, tlf 95927619.

Med vennlig hilsen

For Multehaug sameie I og II
Linda Andresen (styremedlem)
Philip Karamovic (styremedlem)

og

Konglerudtoppen Boligsameie
Roar Øvstedal (styreleder)
Egil Myhrvold (styremedlem)

Kopi av brevet er sendt til: Komite for "Bydelsutvikling, miljø og kultur", Østensjø bydel.

Oslo, 1. oktober 2008

Til Statens Vegvesen
Prosjektgruppa for planlegging av gang og sykkelsti, Abildsø
V/ Hege Selbekk

Gang og sykkelvei, Abildsø.

Vi, "Mullehaug sameie I og II" og "Konglerudtoppen Boligsameie", henvender oss til dere på vegne av våre beboere i anledning planer om gang og sykkelvei i vårt nærområde.

Viser til telefonsamtale med Hege Selbekk, og til prosjektgruppas befaring langs Hafslunds fjernvarmetrase i Abildsømyra.

Vi har registrert at Statens Vegvesen allerede har vært på befaring i trasen som nå i disse dager velter seg frem langs boligene i Mullehaug sameie og Konglerudtoppen Boligsameie. Vi reagerer kraftig på at Statens Vegvesen nå er så kjapt på banen for sine planer for gang og sykkelvei på denne siden av skogen. Dette fordi Statens Vegvesen var motstander av at fjernvarmetrasen skulle legges på samme side av skogen som E6. Dette alternativet ville verken berørt mennesker eller dyr nevneverdig.

Vi forstår nå at Statens Vegvesen ser muligheten for å bruke den allerede opparbeidede trasen som et av flere alternativ for gang og sykkelvei. Vi har imidlertid en avtale med Hafslund om at anleggsveien skal fjernes i sin helhet når rørende er lagt. Hele området skal istandsettes slik det var før arbeidene startet. Dette var en forutsetning når trasen skulle legges her.

Vi har vært i kontakt med politikere i bydelen, som støtter oss i å bevare dette området.

Vi vil at dere skal vite følgende:

Bjørnsenskogen er et viktig biologisk område i Oslo by hvor det finnes et mangfold av fugler og dyr som har tilholdssted her. Her er rev, grevling, pinnsvin og et fantastisk fugleliv. Rådyrene har sitt faste trekk ut mot den åpne myra som ligger mellom husene og skogen. Blant amfibiene som lever i dette området, vil vi spesielt nevne "spissnutefrosken" som er på rødlisten over truede dyrearter. Alt dette er en stor verdi som det er viktig å ta vare på. Vi er redd for at dette unike miljøet vil forstyrres hvis det blir anlagt enda en innfartsåre til dette området.

Vi som bor i området har i sin tid kjempet en tøff kamp mot "byråkratiet" da vi fikk "beskjed om" at hele skogen skulle hogges ned til fordel for næringsformål. Den gangen var det store planer om både brannstasjon, barnehage og inntauingstomt for Oslo kommune. Etter massiv motstand, og hjelp fra sentrale politikere, fikk vi medhold i å beholde skogen uberørt. Bakgrunnen for dette er at det smale beltet av skog (Bjørnsenskogen), har en meget viktig biologisk verdi.

Dette er også en viktig oase for beboere i et sterk trafikkbelastet område, med Enebakkveien og E6 tett inntil på begge sider. Vi har til nå hatt denne uberørte skogen inntil husene, som avlaster en ellers så støyfull hverdag. En sykkelvei i dette området vil også føre til større tilgjengelighet til våre hjem, dvs at uvedkommende kan ta seg rett inn i våre hus, fra baksiden via sykkelveien. Tryggheten for våre barn, som nå leker fritt inn mot skogen, vil bli kraftig redusert pga trafikken fra syklist og fremmede folk til enhver tid.

I tillegg til dette kan vi ikke forstå at det kan være nødvendig å bruke penger på å lage en ny sykkelvei på denne strekningen, siden det allerede eksisterer fine, brede felt med gang- og sykkelvei på begge sider av Enebakkveien.

Pr i dag finnes også en flott sykkelvei ved siden av E6 og vi foreslår at Statens Vegvesen fortsetter denne fra Living og videre til Lambertseterveien HVIS dere absolutt vil ha flere alternative sykkeltraseer.

